

### 33. Yleiset työt

**Lautakunnan kokoonpano ja kokoukset.** Yleisten töiden lautakuntaan kuului v. 1951 puheenjohtajana liikennemestari V.J. Laitinen, varapuheenjohtajana yli-insinööri H.O. Backman sekä jäsenenä taloustirehtööri M.J. Hopeavuori, vuorineuvos A.W. Liljeberg, työntekijä O. Salama, filosofian maisteri K.R. Sallavo, johtaja K.F. Sundqvist, viilaaja V.A. Vanhanen ja diplomiarkkitehti M. Välikangas. Kaupunginhallituksen edustajaksi lautakuntaan oli määrätty teknillinen johtaja diplomi-insinööri R.J.M. Granqvist. Lautakunnan sihteerinä toimi varatuomari R.O. Parviainen.

Lautakunta kokoontui kertomusvuoden aikana 47 kertaa ja käsitteli kokouksissaan 1 569 asiaa. Lähetettyjen kirjeiden luku oli 640.

**Lautakunnan lopulliset päätökset.** Lukuunottamatta henkilökuntaa koskevia päätöksiä, elleivät ne olleet periaatteellista laatua, yleisten töiden lautakunta kertomusvuonna päätti:

että lautakunnan kokoukset pidetään maanantaisin klo 16.00 sekä

että lautakunnan pöytäkirjat oli pidettävä nähtävinä kokousta seuraavan maanantain jälkeisenä päivänä (15.1. 33 §);

määrätä kaupungininsinööri W. Starckin, katurakennuspäällikkö Y.V. Virtasen, puhtaanapitopäällikkö B. Axin ja v.t. apulaiskaturakennuspäällikkö

P. Hyömiän kertomusvuoden aikana hyväksymään rakennustoimiston puolesta laskuja ja näihin verrattavia asiakirjoja (15.1. 34 §);

oikeuttaa varasto-osaston tilaamaan 5 kpl ilmapuristajia Ab. Julius Tallberg oy:ltä (15.1. 54 §);

oikeuttaa varasto-osaston ostamaan Oy. Mankala ab:ltä Aarhus-kaivinkoneen laitteet ja tarvikkeet ko. tarjouksessa mainituilla hinnoilla ja ehdoilla (15.1. 55 §);

oikeuttaa varasto-osaston ostamaan Savion Tiilitehdas oy:ltä 500 000 kpl reikätiiliä ja 500 000 kpl väliseinätiiliä

sekä hyväksyä varasto-osaston tekemään kaupan, jolla osasto oli ostanut Oy. Renlund ab:ltä 300 000 kpl väliseinätiiliä hintaan 12:50 mk kappaleelta liikevaihtoveroineen (15.1. 56 §);

oikeuttaa talorakennusosaston käyttämään filosofian maisteri T. Helkavaaraa asiantuntijana kunnallisen suurpesulan aikaansaamista koskevan kysymyksen selvittelyssä (22.1. 72 §);

myöntää 323 576 mk talon Aleksanterinkadun n:o 1 siipirakennuksen suunnittelutöiden maksamiseksi (22.1. 73 §);

oikeuttaa varasto-osaston maksamaan Ab. Julius Tallberg oy:lle 3 kappaletta 4.5 m<sup>3</sup> ilmapuristajia mallia GF-3 VE moottoreineen 1 103 400 mk/kpl (22.1. 77 §);

oikeuttaa varasto-osaston ostamaan Senor oy:n kautta Belgiasta 625 tonnia betonirautaa Olympiakylän rakennustöitä varten yhteensä hintaan noin 3 500 000 Bfr, jolle rahamäärälle oli saatu tuontilisenssi (22.1. 84 §);

vahvistaa varasto-osaston hankittavien tarveaineiden, käyttötarvikkeiden, työkalujen ja muun kaluston osto-oikeuden ylimmäksi määräksi kerrallaan 3 milj. mk sekä koneiden osto-oikeuden ylimmäksi määräksi 750 000 mk (29.1. 117 §);

oikeuttaa varasto-osaston veloittamaan vuokraa Suomi-Neuvostoliitto-seuran Uudenmaan piirijärjestöltä tammikuun 21-25 p:ksi lainatuista lipuista ai-noastaan yhdeltä päivältä (5.2. 153 §);

oikeuttaa varasto-osaston hankkimaan käytettävissä olevalla 8 295 900 mk:n suuruisella määrärahalla kuorma- ja pakettiautoja, samalla oikeuttaen osaston hankintasuunnitelman muuttamiseen (5.2. 154 §);

oikeuttaa varasto-osaston myymään työnjohtaja V. Halmeelle käytöstä poistetun Ford-merkkisen henkilöauton A-3571 80 000 mk:n hinnasta (12.2. 196 \$); hyväksyä toiminimi Grasson tarjouksen syväjäädäyttämön konehankinnasta (12.2. 198 \$);

oikeuttaa varasto-osaston tilaamaan Oy. Mercantile ab:ltä 2 600 m<sup>3</sup> 5 cm eristyskorkeilevyä hintaan 905:93 Portugalin Esc./m<sup>3</sup> fob Lissabonissa viennitipakkauksineen (19.2. 237 \$);

oikeuttaa varasto-osaston suorittamat paalutukkiostot: 3 320 kpl halkotöimistolta, yhteishintaan 8 346 800 mk; 1 705 kpl O.E. Hytöseltä, yhteishintaan 8 361 000 mk; sekä ostamaan maanviljelijä O. Rajaojalta 1 755 kpl 18.5-25 m pituisia paalutukkeja yhteishintaan 19 896 000 mk (19.2. 239 \$);

hyväksyä seuraavat varasto-osaston halkotöimistölle antamat puutavaratilaukset: 42 500 jm erimittaisia sahattuja parruja, 62 000 jm veistettyjä parruja, 40 000 jm veistettyjä hirsiiä ja 5 000 kpl veistettyjä ratapölkkyjä, joiden puutavaroiden arvo halkotöimiston ilmoittamien hintojen mukaan oli suunnilleen 20 milj. mk, sekä 63 000 jm erilaisia lautoja ja lankkuja lähettäväksi suoraan kyllästämölle, joiden hankintojen raha-arvo oli noin 3 300 000 mk (26.2. 272 \$);

oikeuttaa varasto-osaston myymään herra H. Vennamolle poistetut Ford-merkkiset kuorma-autot A-1226 ja A-1227, joista oli poistettu irroitettavat osat, yhteensä 50 000 mk:n hinnasta (26.2. 276 \$);

hyväksyä varasto-osaston 500 000 kpl:n väliseinätilauksen Kolsan Tiilitehdas oy:ltä toimitettavaksi kertomusvuoden kesän kuluessa (26.2. 277 \$);

hyväksyä Maalimiehet oy:n tarjouksen 4 130 000 mk Helsingin kaupungin desinfektolaitoksen maalaustöistä

sekä että rakennustöimiston osastojen tuli västedes pyytää tarjouksia useammilta toiminimiltä maalausurakoiden ollessa kysymyksessä (5.3. 299 \$);

että Salmisaaren voimalaitoksen huoltorakennuksen kivityöt annetaan Kivi- ja marmorijalostamo Saarisen suorittettavaksi 752 500 mk:n hinnasta (5.3. 305 \$);

oikeuttaa varasto-osaston tilaamaan Oy. A. Hallberg ab:ltä Belgiasta toimitettavaksi 1 371 tonnia betonirautaa erikoisluettelon mukaan hintaan 5 820 Bfr tonnilta fob Antwerpenissa heti toimitettavaksi ja maksettavaksi remburssilla, minkä rautamäärän fob-arvo vallitsevan kurssin mukaan oli Suomen rahassa 36 864 597 mk (5.3. 306 \$);

oikeuttaa varasto-osaston peruuttamaan lautakunnan tammikuun 22 p:nä tekemän päätöksen perusteella Senor oy:lle annetun 625 tonnin betonirautatilauksen ja samalla oikeuttaa varasto-osaston tilaamaan Valtameri oy:ltä 560 tonnia betonirautaa perushintaan 6 100 Bfr tonnilta fob Antwerpenissa toimitettavaksi kuluvan maaliskuun aikana ja maksettavaksi remburssilla, tämän rautamäärän fob-arvo oli vallitsevan kurssin mukaan Suomen rahassa 16 170 000 mk (5.3. 307 \$);

peruuttaen edellä olevan päätöksensä oikeuttaa varasto-osaston tilaamaan Oy. A. Hallberg ab:ltä noin 583 tonnia betonirautaa hintaan 5 994:60 Bfr tonnilta fob Antwerpenissa heti toimitettavaksi ja maksettavaksi remburssilla, minkä rautamäärän raha-arvo Suomen rahassa oli 16 170 000 mk,

kuitenkin lautakunta päätti oikeuttaa varasto-osaston siinä tapauksessa, että kauppa Oy. A. Hallberg ab:n kanssa ei syntyisi, ostamaan raudan joltakin toiselta liikkeeltä ja tekemään kaupasta jälkeensä ilmoituksen yleisten töiden lautakunnalle (12.3. 329 \$);

lähettää diplomi-insinööri T. Paasion Turkuun yhden päivän kestäväälle matkalle tutkimaan vuotamakasiinien lattiapäällysteitä, mistä aiheutuvat matkakustannukset oikeutettiin suorittamaan työmäärärahoista (19.3. 349 \$);

asettaa jaoston tutkimaan Espoon kunnan itäisten osien liittämistä Helsingin kaupunkiin, minkä jaoston puheenjohtajaksi valittiin lautakunnan puheenjohtaja Laitinen sekä jäseniksi yli-insinööri H. Backman ja yliarkkitehti M. Välikangas (9.4. 408 \$);

oikeuttaa varasto-osaston tilaamaan Oy. Ekströmin Koneliikkeeltä 2 kpl Jones KL 44 liikkuvia nestureita ja yhden kourakauhan hintaan fob £ 6596.10.-.

Lontoossa ja Suomen rahassa tullattuna noin 6 400 000 mk, ollen maksuehdot remburssilla ja toimitusaika 10 viikkoa (9.4. 411 \$);

oikeuttaa varasto-osaston tilaamaan Oy. Tiekkone ab:ltä 10 kpl Fordson Major traktoreita hintaan 470 000 mk/kpl ja niihin 5 kpl lumiauroja hintaan 76 000 mk/kpl sekä 5 kpl lakaisulaitteita hintaan 183 000 mk/kpl kaikki hinnat sitoumuksetta (9.4. 413 \$);

tilata Salmisaaren voimalaitoksen huoltorakennuksen keskuslämmitys- ja ilmanvaihtolaitteet Keskuslämpö oy:ltä 3 040 000 mk:n hinnasta sekä vesi- ja viemärilaitteet kaupungin vesilaitokselta 1 900 000 mk:n hinnasta (9.4. 420 \$);

talorakennusosaston ehdotuksesta antaa järempänä luettelujen muuntamoraakennusten rakennustyöt alimman tarjouksen tehneille seuraaville toiminimille:

|          |             |           |                          |
|----------|-------------|-----------|--------------------------|
| n:o 6943 | Lauttasaari | 780 000   | H.B. Törnqvist ja Kumpp. |
| 6924     | Pitäjänmäki | 900 000   | "-                       |
| 6925     | Herttoniemi | 1 050 000 | "-                       |
| 6912     | Pakila      | 1 030 000 | J.L. Aalto               |
| 6918     | Maunula     | 1 030 000 | "-                       |
| 6921     | "-          | 1 030 000 | "-                       |
| 6922     | Kaarela     | 1 030 000 | "-                       |
| 6910     | Haaga       | 850 000   | H.B. Törnqvist ja Kumpp. |
| 6911     | Oulunkylä   | 880 000   | "-                       |
| 6913     | Pakila      | 880 000   | "-                       |
| 6914     | Puistola    | 890 000   | J.L. Aalto               |
| 6915     | Herttoniemi | 860 000   | H.B. Törnqvist ja Kumpp. |
| 6916     | "-          | 850 000   | "-                       |
| 6917     | "-          | 880 000   | "-                       |
| 6919     | Maunula     | 875 000   | "-                       |
| 6920     | "-          | 875 000   | "-                       |
| 6939     | Herttoniemi | 860 000   | "-                       |

(9.4. 424 \$).

oikeuttaa varasto-osaston ostamaan Oy. Veho ab:ltä 5 kpl Austin VA. 5 kuorma-auton konealustoja hintaan 708 000 mk/kpl vapaasti Helsingissä liiketavaihtoveroineen (16.4. 443 \$);

oikeuttaa katurakennusosaston hankimaan kertomusvuonna tarvitsemansa bitumiemulsion toiminimiltä Rakennusliike oy. Cultor, Oy. Ikopal ab., Oy. Colas ab. ja Asfaltti oy. Lemminkäinen hintaan 20:75 mk/kg siinä laajuudessa kuin osaston tarve, tehtaiden toimituskyky ja bitumiemulsion laadun tarkkailussa saatavat kokemukset kulloinkin antavat aihetta (16.4. 463 \$);

täydentää tammikuun 15 p:nä tekemäänsä päätöstä, millä lautakunta oli oikeuttanut varasto-osaston ostamaan Savion Tiilitehdas oy:ltä tiiliä oikeuttaen varasto-osaston suorittamaan hankkijalle 5 milj. mk ennakkona pankkitausta vastaan (16.4. 466 \$);

hyväksyy varasto-osaston ilmoituksen, että osasto oli asian kiireellisyyden vuoksi tilannut Oy. Mercantile ab:ltä 2 140 tonnia betonirautaa (23.4. 477 \$);

oikeuttaa varasto-osaston tilaamaan H.A. Elfvingiltä SNOW-BOY merkkisen lumilingon lastausputkineen 670 000 mk vaunuvapaasti Helsingissä (23.4. 478 \$);

talorakennusosaston esityksen johdosta, ettei rakennettavan lastensairaalan julkisivuja päällystetä Arabian sauvaklinkereillä (23.4. 488 \$);

että Herttoniemen kansakoulun varsinaiset rakennustyöt annetaan huokeimman tarjouksen tehneelle Normirakenne oy:lle urakalla suoritettavaksi 118 000 000 mk:n urakkahinnasta (23.3. 489 \$);

antaa Lauttasaaren uuden kansakoulun suunnittelutyön professori J. Sirenin suoritettavaksi arkkitehtitaksan mukaisesta palkkiosta (7.5. 530 \$);

oikeuttaa varasto-osaston myymään varastonhoitaja E. Kurejoelle romutetun uuninkehysten 1 000 mk:n hinnasta (7.5. 550 \$);

oikeuttaa varasto-osaston tilaamaan Lokomo oy:ltä 8 kpl Teräskarhu 9 tiehöyliä hintaan 5 881 250 mk/kpl liikevaihtoveroineen vapaasti vaunussa Tampereella, oikeuttaen varasto-osaston antamaan Lokomo oy:lle ennakkona 15 000 000 mk hyväksyttävää takuuta vastaan (7.5. 551 \$);

oikeuttaa katurakennusosaston antamaan Malmilla olevan Hämeentien ja Nujamiestentien jatkon päällystämisen Asfaltti oy. Lemminkäiselle, Laajasalon tien ja vanhan Nurmijärventien päällystämisen Oy. Viarecta ab:lle, vanhan ja uuden Porvoontien päällystämisen Rakennusliike oy. Cultorille sekä muut pie-

nemvät päällystys- ja korjaustyöt eri liikkeiden suoritettaviksi sen mukaan, mikä kulloinkin oli asianomaisen urakoitsijan mahdollisuudet ja koneistot huomioonottaen kaupungin edun mukaista (7.5. 552 \$);

oikeuttaa varasto-osaston myymään rakennustoimiston varastoissa olevan poistetun irtaimiston huutokaupalla varasto-osaston määräämänä päivänä kulu- van toukokuun aikana (11.5. 573 \$);

tilata 2 600 m<sup>2</sup> eristyskorkeilevyä Oy. Telko ab:ltä hintaan 157:50 Hfl/m<sup>2</sup> fob Amsterdamissa, ollen toimitusaika kesä-elokuu (11.5. 574 \$);

oikeuttaa varasto-osaston tilaamaan Konekeskus oy:ltä 5 kpl betonitäreko- neita hintaan 142 800 mk/kpl sitoumuksetta, oikeuttaen varasto-osaston suorit- tamaan Konekeskus oy:lle 50 % koneiden yhteisestä hankintahinnasta hyväksyt- tävää vakuutta vastaan (21.5. 599 \$);

että kaikki kalustohankinnat, myös toimistokalustohankinnat, oli suoritet- tava varasto-osaston kautta ja että v:n 1952 menoarvioehdotuksessa kaluston hankintamäärät merkittäisiin vain varasto-osaston käytettäväksi (21.5. 601 \$);

oikeuttaa varasto-osaston tilaamaan A. von Knorringin teknilliseltä toi- mistolta "Priestman Wolf"-merkkisiä kaivinkoneita kaksi kappaletta esityslis- tasta ilmenevillä hinnoilla ja ehdoilla sekä ellei lisenssiä näitä varten saada, Rolac oy:ltä vastaavan määrän "Pikku Jussi"-merkkisiä kaivinkoneita (21.5. 603 \$);

oikeuttaa varasto-osaston ostamaan Ab. Julius Tallberg oy:ltä yhden Atlas- merkkisen ilmapuristajan mallia AR-1H moottoreineen ja laitteineen 1 458 100 mk:n yhteishinnasta (28.5. 622 \$);

että lastensairaalan kallionlouhinta- ja kivien kuljetustyöt annetaan ki- viurakoitsija J. Äyräksen suoritettavaksi seuraaviin hintoihin: avolouhinta 1 490 mk/m<sup>3</sup> ja kenavalouhinta 2 300 mk/m<sup>3</sup> (28.5. 643 \$);

oikeuttaa varasto-osaston luovuttamaan Lasten Päivä-yhdistykselle Linnan- mäen huvipuistoon sijoitettavaksi kaksi vaurioitunutta suihkukaivoveistosta ehdolla, että yhdistys omalla kustannuksellaan kunnostaa veistokset, nämä päätettiin luovuttaa maksutta, mutta omistusoikeus niihin pidätettiin edel- leen Helsingin kaupungille (18.6. 709 \$);

oikeuttaa varasto-osaston luovuttamaan Finlands Svenska Folkdansring -ni- miselle yhdistykselle kesäkuun 28 p:stä elokuun 16 p:ään 2/5 tanssilavasta (18.6. 710 \$);

hyväksyä varasto-osaston toimenpiteen, jolla Helsingin Työväen Moottori- pyöräilijöille oli vuokrattu 30 kpl lumiraitteita ja määrätä vuokraksi 50 mk/ kpl/vrk (18.6. 711 \$);

hyväksyä mainitun osaston toimenpiteen, jolla kaupungin liikennelaitoksel- le oli vuokrattu 10 kpl lumiraitteita kahden viikon ajaksi, ja määrätä vuokrak- si 20 mk/kpl/vrk (18.6. 712 \$);

oikeuttaa mainitun osaston suorittamaan Lokomo oy:lle 8 kappaleesta tie- höyliä ennakkona 15 milj. mk ja hyväksyä Lokomo oy:n lähettämän Aaltosen Ken- kätehdas oy:n takauksen (18.6. 714 \$);

hyväksyä Puutavara- ja polttoainetoimiston ilmoittamat, noin 10 % aikai- sempia korkeammat sahatur puutavaran hinnat vielä toimittamattomiin sekä vatedes annettaviin tilauksiin nähden (18.6. 715 \$);

vuokrata kaasulaitokselle 5 tonnin vintturin toistaiseksi 750 mk:n vuoro- kausivuokrasta (18.6. 739 \$);

tilata Herttoniemen kansakoulua varten keskuslämmitys- ja ilmanvaihtolait- teet Oy. Radiator ab:ltä 8 858 000 mk:n hinnasta ja vesi- ja viemärilaitteet kaupungin vesilaitokselta 6 800 000 mk:n hinnasta (2.7. 800 \$);

hyväksyä Oy. Hissinhuolto ab:n tarjouksen syväjäädyttämön kahden hissini- hankkimisesta, minkä tarjouksen yhteishinta oli 6 332 000 mk ilman liikevaiht- toveroa (2.7. 802 \$);

oikeuttaa varasto-osaston ostamaan Teollisuuskeskus oy:ltä noin 290 000 tonnia betonirautoja tarjouksessa ilmoitetuilla hinnoilla, nousten hankinnan arvo yhteensä noin 15 milj. mk:aan (2.7. 811 \$);

oikeuttaa varasto-osaston ostamaan Oy. Rakennuskonepajalta 2 kpl 500 lit- ran betonisekoittajia vinttureineen ja nostoastioineen hintaan 462 000 mk/kpl liikevaihtoveroineen sekä joltakin muulta toiminimeltä näihin tarvittavat sähkömoottorit (2.7. 812 \$);

oikeuttaa varasto-osaston vuokraamaan Korpivaara oy:lle yhden keskipakoi- sumpun letkuineen sekä määrätä vuokraksi 750 mk vuorokaudessa (6.8. 899 \$);

oikeuttaa katurakennusosaston antamaan Tuusulantien uudelleen päällystämisen Asfaltti oy. Lemminkäisen suoritettavaksi (6.8. 916 \$);

että Toukolan kunnallisten asuntojen ovet ja ikkunat hankitaan Pernajan Puuseppätehtaalta hintaan 1 830 420 mk ilman liikevaihtoveroa (13.8. 933 \$);

oikeuttaa katurakennusosaston antamaan Töölön pallokentän kiviportaiden kivien hankinnan Suomen Kiviteollisuus oy:lle hintaan 8 600 mk/m<sup>2</sup> (13.8. 944 \$);

oikeuttaa varasto-osaston vuokraamaan kiinteistötoimiston talo-osastolle yhden ilmapuristajan ja määrätä vuokraksi 1 000 mk vuorokaudessa (13.8. 947 \$);

oikeuttaa varasto-osaston myymään olympiarakennustoimistolle 30 tonnia 5/8" rautaa, 20 tonnia 3/4" rautaa ja 15 tonnia 7/8" rautaa kotimaisen raudan päivän hintaan;

lisäksi lautakunta oikeutti varasto-osaston myymään olympiarakennustoimistolle 30 tonnia 3/16" rautaa ja 20 tonnia 1/4" rautaa edellytyksellä, että vanhainkodin rakennustoimikunta ei kertomusvuonna tarvinnut ko. betonirautamäärää ja että oli toiveita saada v. 1952 hankituksi tilalle vastaava määrä (20.8. 960 \$);

oikeuttaa varasto-osaston lainaamaan Suomen Säästöpankkiliitolle Vierumäellä käytettäväksi yhden Norjan, Tanskan, Ruotsin ja Suomen lipun tavanmukaisiin vuokrahdoin (20.8. 961 \$);

oikeuttaa varasto-osaston tilaamaan Oy. Machinery ab:ltä tshekkoslovakialaisen yleisjyrsinkoneen Mas-Fu 2 a. lisälaitteineen hintaan Kcs 313 450 mk (27.8. 993 \$);

oikeuttaa varasto-osaston tilaamaan Oy. Machinery ab:ltä sveitsiläisen Kellenberger yleishiomakoneen malli 51 M, lisälaitteineen hintaan Schw. Fr 29 825.- (3.9. 1035 \$);

oikeuttaa varasto-osaston antamaan Teknillisen Korkeakoulun Ylioppilaskunnan Teekkarikylärahastolle lainaksi yhden pliktausvälineet noin kuukauden ajaksi ilman korvausta (3.9. 1037 \$);

oikeuttaa varasto-osaston vuokraamaan autoilija A. Kotkanevalle yhdeksi päiväksi ilmapuristajan sekä määrätä sen vuokraksi 1 000 mk vuorokaudessa (10.9. 1054 \$);

hyväksyä Oy. Hissinhuolto ab:n tarjouksen Marian sairaalan poliklinikan hissien hankkimisesta, minkä tarjouksen kokonaishinta 6:sta hissistä ovineen ja asennuksineen oli 8 275 500 mk (10.9. 1057 \$);

oikeuttaa varasto-osaston vuokraamaan Työtehoseuralle Rajamäelle enintään 30 lipputankoa ja lippua vahvistetuilla vuokranmaksuilla (17.9. 1096 \$);

oikeuttaa varasto-osaston myymään Expandia oy:lle 2 kpl 5 tonnin puominos- tureita ilman moottoria 70 000 mk kappaleelta (17.9. 1097 \$);

oikeuttaa varasto-osaston muuttaen huhtikuun 9 p:nä tekemänsä päätöstä, maksamaan Oy. Ekströmin Koneliikkeelle kahdesta tilatusta Jones KL 44 liikku- vasta nosturista lisälaitteineen £ 7591.-. fob Lontoossa (24.9. 1121 \$);

oikeuttaa varasto-osaston myymään kalustoluettelosta poistetun katukiven juntauskoneen ilman moottoria Lahden kaupungin rakennustoimistolle 25 000 mk:n hinnasta (24.9. 1122 \$);

oikeuttaa varasto-osaston myymään kaupungin liikennelaitokselle 20 tonnia 8 mm:n betonirautaa kotimaisen raudan voimassaolevaan päivän hintaan (24.9. 1123 \$);

että Pukinmäen kansakoulun alue- ja varsinaiset rakennustyöt, joihin ei kuulu vesi-, viemäri- ja lämpöjohtotyöt, ilmanvaihtolaitteet, sähkö- ja puhe- linytöt eikä soittojohtot ja radiolaitteet, annetaan rakennusliike Yleisraken- taja oy:n suoritettavaksi 64 400 000 mk:n urakkahinnasta (24.9. 1125 \$);

jättää korttelin n:o 650 tontille n:o 61 rakennettavan ns. läpikulkutalon piirustusten laatimisen arkkitehti Y. Lindegrenille tavanomaista arkkitehti- taksan mukaista palkkiota vastaan (1.10. 1192 \$);

hylätä puisto-osaston ehdottaman aloitteen Teatteriesplanaadin uudelleen- järjestelystä (8.10. 1206 \$);

oikeuttaa varasto-osaston myymään painatus- ja hankintatoimistolle käytös- tä ja kalustoluettelosta poistetun pienen rautasorvin 15 000 mk:n hinnasta (8.10. 1209 \$);

oikeuttaa varasto-osaston ostamaan toiminimeltä Sandholm Teollisuus-koneita 30 tonnin kuljetusvaunun Dyson H 25 - 30 lisälaitteineen 2706 £ hinnasta fob englantilaisessa satamassa (22.10. 1264 \$);

tilata arkkitehti R. Ypyältä Kivelän sairaala-alueelle rakennettavien henkilökunnan sairaanhoitajattarien asuntoloiden sekä sairaanhoitajatarkoulun pääpiirustukset arkkitehtitaksan mukaista palkkiota vastaan (22.10. 1267 \$);  
tilata poikien ammattikoulun pää- ja työpiirustukset professori H. Ekelundilta arkkitehtitaksan mukaista palkkiota vastaan (22.10. 1268 \$);

tilata siltanoisturin syväjäädyttömön konehuoneeseen Kone oy:ltä 2 610 000 mk:n hankintahinnasta (22.10. 1271 \$);

oikeuttaa varasto-osaston tilaamaan Rolac oy:ltä yhden Pikku Jussi kaivinkoneen, mallia Åkerman 200 D varusteineen 3 897 500 mk:n hinnasta;

oikeuttaa varasto-osaston suorittamaan Rolac oy:lle tilausta tehtäessä ennakkokorvauksena 500 000 mk hyväksyttävää vakuutta vastaan (29.10. 1300 \$);

muuttaen huhtikuun 16 p:nä tekemänsä päätöstä viiden Austin-merkkisen kuorma-auton hankkimisesta Veho oy:ltä, oikeuttaa varasto-osaston tilaamaan 5 kpl Commer-merkkisiä 5 tonnin kuorma-auton alustoja Autola oy:ltä hintaan 950 000 mk kappaleelta (29.10. 1311 \$);

hyväksyä varasto-osaston toimenpiteen, jolla Pukinmäen kansakoulun kaivon ja pumppuhuoneen rakentaminen sekä vesi- ja viemärijohtojen kanavatyö oli annettu Yleisrakentajat oy:n suoritettavaksi 4 330 000 mk:n hinnasta (5.11. 1337 \$);

oikeuttaa varasto-osaston ostamaan Insinööritoimisto Mecatorn'ilta yhden Arbrå yhdistetyn lumenkuormaajan ja lumilingon 26 400 kruunun hinnasta (12.11. 1354 \$);

hyväksyä Vesiputkitus oy:n 9 158 000 mk:aan päätyvän tarjouksen Pukinmäen kansakoulun keskuslämmitys-, ilmanvaihto-, vesi- ja viemärijohtotöistä (12.11. 1358 \$);

oikeuttaa varasto-osaston vuokraamaan Puomi oy:lle yhden vedenkuljetusrattaat toistaiseksi 175 mk:n suuruisesta vuorokausivuokrasta (12.11. 1367 \$);

oikeuttaa varasto-osaston marraskuun 13 p:nä osoittamaan aamiaisen muodossa vieraanvараaisuutta Helsinkiin tutustumaan saapuville Tampereen kaupungin rakennustoimiston vastaaville viranhaltijoille, ollen kustannukset suoritettava lautakunnan käyttövaroista (12.11. 1368 \$);

tilata malliveistämä Rosenbergiltä pahvimallin Kivelän sairaalan P. Hesperiankadun varrelle tulevasta rakennusryhmästä noin 70 000 mk:n hinnasta (12.11. 1369 \$);

oikeuttaa varasto-osaston ostamaan insinööritoimisto Rolac oy:ltä yhden Lastmobil lumenkuormausturkin laitteineen yhteensä 43 540 Ruotsin kruunun hinnasta vapaana vaunussa Södertäljessä ilman pakkausta (19.11. 1395 \$);

oikeuttaa varasto-osaston vuokraamaan Oy. Yleiselle Insinööritoimistolle kaksi Delmag-moottorikäyttöistä juntaa ja määrätä vuokraksi 500 mk/kpl vuorokaudessa (19.11. 1396 \$);

että piirityönjohtaja Brunbergiltä veloitetaan vuokrana henkilöauton pitämisestä puhtaanapito-osaston autotallissa 300 mk kuukaudelta 10 kuukauden ajalta eli yhteensä 3 000 mk (19.11. 1404 \$);

oikeuttaa varasto-osaston ostamaan Ab. Julius Tallberg oy:ltä kolme kappaletta Atlas Diesel C 4 DKB ilmapuristajia 1 530 000 mk:n hinnasta kappaleelta vapaana Helsingissä liikevaihtoveroineen (19.11. 1409 \$);

oikeuttaa varasto-osaston vuokraamaan Idrottsföreningen Kamraterna -nimiselle urheiluseuralle yhden käsijyrän talvikaudeksi 1951-52 ja määrätä vuokraksi 25 mk vuorokaudelta (26.11. 1445 \$);

oikeuttaa varasto-osaston vuokraamaan Helsingfors-Skridskoklubb -nimiselle urheiluseuralle yhden käsijyrän talvikaudeksi 1951-52 ja määrätä vuokraksi 25 mk vuorokaudelta (26.11. 1446 \$);

oikeuttaa varasto-osaston ostamaan Ab. Julius Tallberg oy:ltä yhden käytetyn Atlas Diesel ilmapuristajan mallia C 4 DKB hintaan 1 330 000 mk (26.11. 1447 \$);

oikeuttaa varasto-osaston luovuttamaan Helsingin kaupungin Kunnanteknikot ja työnjohtajat -nimiselle yhdistykselle pikkujoulujuhlaa varten korjauspajan ruokasalin joulukuun 1 p:nä sillä ehdolla, että yhdistys korvaa rakennustoimistolle ylimääräisestä siivouksesta mahdollisesti aiheutuvat kustannukset (26.11. 1448 \$);

alentaa Toukolan Voimistelu- ja Urheiluseura Teräkselle kirjoitetun 90 450 mk:n määräisen vuokralaskun kuudenteen osaan eli 15 075 mk:aan (3.12. 1455 \$);

oikeuttaa varasto-osaston myymään kertomusvuoden aikana pidettävällä huutokaupalla kalustoluettelosta poistetut moottorin ym. koneet (3.12. 1456 \$);  
oikeuttaa varasto-osaston tilaamaan Puutalo oy:ltä 34 kpl ruokailuparakkeja tyyppiä PSE 2.5 x 5 x 10 e hintaan 381 200 mk/kpl vapaana Turussa liikevaihtoveroineen ja 14 kpl varasto-osaston piirustuksen n:o 669 mukaisia työnohjohtajakokuja hintaan 62 000 mk/kpl (3.12. 1458 \$);

oikeuttaa varasto-osaston tilaamaan Toukolan korjauspajalta 151 kpl kaksipaikkaisia käymäläkojuja hintaan 19 500 mk/kpl ja 8 kpl yksipaikkaisia käymäläkojuja hintaan 13 250 mk/kpl. (3.12. 1459 \$);

antaa teurastamon konehallin katon uusimistyöt Rakennusliike H.B. Törnqvist & Kumpu:n suoritettavaksi galvanoidusta pellistä 1 450 000 mk:n hinnasta (3.12. 1461 \$);

hyväksyä Näsin Kiviteollisuus oy:n 1 680 000 mk:aan päätyvän tarjouksen syväjäädättämön kivistä (3.12. 1471 \$);

oikeuttaa rakennustoimiston konepajalaisten ammattiosaston viettämään jouluun 15 p:nä pikkujoulujuhlaa korjauspajan ruokasalissa sillä ehdolla, että yhdistys korvaa ylimääräisestä siivouksesta mahdollisesti aiheutuvat kustannukset (10.12. 1489 \$);

oikeuttaa varasto-osaston tilaamaan Oy. W. Blumberg & Co ab:ltä kivisiä lattialaattoja 150 x 150 x 13 mm 3000 m<sup>2</sup> väri n:o 1, valkoisia ä 2 550 mk/m<sup>2</sup>, 7 650 000 mk; samoja 100 x 100 x 8 mm 1500 m<sup>2</sup> väri n:o 1, valkoisia ä 2 050 mk/m<sup>2</sup>, 3 075 000 mk; 2000 m<sup>2</sup> väri n:o 112, harmaaporfyryri ä 1 950 mk/m<sup>2</sup>, 3 900 000 mk; jalkalistoja 150 x 120 mm facetein ja kouruin 3300 kpl n:o 112, väri n:o 1, valkoisia ä 78 mk/kpl, 257 400 mk; kaikkiaan 14 882 400 mk (10.12. 1490 \$);

hyväksyä Keskuslämpö oy:n 2 150 000 mk:aan päätyvän tarjouksen keskuslämmitys-, ilmanvaihto-, vesi- ja viemärlaitteiden hankinnasta Malmin piirirakennustorakennukseen valmiiksi asennettuna (10.12. 1492 \$);

että Talin toimistossa olevien rakennusten kunnossapito annetaan talorakennusosaston tehtäväksi v:n 1952 alusta lähtien (17.12. 1516 \$);

oikeuttaa varasto-osaston lainaamaan Korkeasaaren Eläintarhalle yhden 1 000 kg:n 3-jalkanosturin 100 mk:n vuorokausivuokrasta (17.12. 1522 \$);

jättää Munkkiniemen ruotsinkielisen kansakoulun pihamaantöitä Oy. Tektor ab:n suoritettavaksi 2 615 000 mk:n hinnasta (28.12. 1548 \$);

oikeuttaa varasto-osaston lainaamaan Mikkelin kaupungin rakennustoimistolle yhden 1 300 mm:n uurreputken ja 10 kpl pohjarenkaita sekä määrätä näiden yhteiseksi vuokraksi 1 200 mk vuorokaudessa (28.12. 1568 \$);

oikeuttaa varasto-osaston myymään kalustoluettelosta poistetut 10 kpl sähkömoottoreita, 10 kpl polttomoottoreita, 3 kpl ilmapuristajia ja 2 kpl soranlevittäjiä yhteensä vähintään 200 000 mk:n hinnasta (28.12. 1569 \$);

sekä hyväksyä varasto-osaston kuukausittain tehty ilmoitukset suoritettavista lippujen ja lipputankojen vuokrauksista (5.2. 151 \$, 5.3. 295 \$, 9.4. 428 \$, 7.5. 546 \$, 4.6. 674 \$, 6.8. 897 ja 900 \$, 10.9. 1051 \$, 8.10. 1207 \$, 5.11. 1327 \$ ja 10.12. 1488 \$).

**Esityksiä teki lautakunta kertomusvuoden aikana kaikkiaan 98.** Jällempänä erikseen mainittujen lisäksi lautakunta teki useita esityksiä, jotka koskivat mm. tilinylityksiä, määrärahojen ja lisämäärärahojen myöntämistä, siirtämistä tai käyttöoikeuden myöntämistä erilaisiin rakennus-, korjaus- ja muutostöihin tai laitteiden hankkimiseen kouluihin, sairaaloihin ym. Annettujen lausuntojen joukossa oli jällempänä mainittujen lisäksi useita sellaisia, jotka koskivat uusiutuvien korjaus-, kunnostamis- ja muutostöiden suorittamista eri laitoksissa tai virastoissa, lastentarhojen ja koulujen ym. pihamailla ja leikkikentillä suoritettavia töitä tai laitteiden hankintoja sekä erilaisia katu-, viemäri- ja vesijohtotöitä sekä liikenteen järjestelyä koskevia asioita. Talorakennusalaan kuuluvat esitykset koskivat mm. seuraavia asioita: Malmin sairaalan uuden höyrykattilan rikkoutumisesta laadittua kuulustelupöytäkirjaa (15.1. 39 \$); komitean asettamista tarkistamaan kaupungin virkailijain virka-asuntorormeja (15.1. 45 \$); uuden kuorma-ajurien ruokailukojen rakentamista Töölön tavara-aseman alueelle (19.2. 233 \$); arkkitehti B. Liljeqvistin laatimia teurastamon pienkarjan navettarakennuksen pääpiirustuksia (19.3. 356 \$); Toivolan koulukodin ja osatorakennusten luonnospiirustusten ja Pukinmäen kansakoulun pääpiirustusten hyväksymistä (2.4. 377 ja 378 \$); yleisen käymälän sijoittamista Kalvohuoneen länsipuolelle (7.5. 532 \$); yhteisen rakennussuunnitelman laatimista kaupungin hallituskorttelin n:o 30,

sisäosien järjestelyksi (7.5. 536 §); arkkitehtitoimiston A. ja N. Pulkan laatimia Lastentalon pääpiirustuksia (28.5. 638 §); Marian sairaalan uuden keskusrakennuksen pääpiirustuksia (28.5. 639 §); Salmisaaren voimalaitoksen henkilökunnan asuinrakennuksen pääpiirustusten hyväksymistä (18.6. 719 §); kulkutautisairaalan alueelle rakennettavan lastensairaalan pääpiirustusten hyväksymistä (2.7. 804 §); arkkitehti V. Revellin laatimia Meilahden uuden kansakoulun pääpiirustuksia (2.7. 823 §); lastunimulaitteen hankkimista Snellmaninkadun kansakouluun (6.8. 896 §); pääpiirustusten hyväksymistä syväjäähdyttämöä ja Mäkelänkadun kansakoulua varten (13.8. 930 ja 931 §); huonetilojen varaamista Suomenlinnan kasarmirakennuksesta urheilukentän pukusuoja ja sekä yleistä käymälää varten (17.9. 1100 §); professori J. Sirenin laatimia Lauttasaaren uuden kansakoulun luonnospiirustusten hyväksymistä (24.9. 1133 §); kaupungin yleisten, pysyvien ja Olympian kisoja varten rakennettavien tilapäisten mukavuuslaitosten rakennusohjelmaa (1.10. 1188 §); komitean asettamista laatimaan huonetilaohjelman korttelin n:o 650 tontille n:o 61 rakennettavaa ns. läpikulkutaltoa varten (8.10. 1225 §); pääpiirustuksia Hietalahden ja Hakaniemen kauppahalleihin sijoitettavia mukavuuslaitoksia varten (12.11. 1356 §); Vallilan kesäteatterin ja Hakaniemen kauppahalliin rakennettavan mukavuuslaitoksen luonnospiirustuksia (19.11. 1399 ja 1400 §); pääpiirustuksia vanhusten asuntolaa varten Munkkiniemessä ja Kasarmintorin kauppahallin yhteyteen rakennettavaa mukavuuslaitosta varten (26.11. 1442 ja 1443 §); Munkkiniemen uutta uimarantaa (3.12. 1462 §); kahden uuden tilapäisen toimistoapulaisten ottamista (10.12. 1494 §); Eläintarhaan istutettujen muistotamien varustamista uusilla kiviäillä merkittämispatsailla (17.12. 1523 §); Munkkiniemen ruotsalaisen lastentarhan ja -seimen Elkan ulkoilumahdollisuuksien parantamista (17.12. 1524 §); ulkoilumahdollisuuksien parantamista päiväkotia Päivölässä Kalmistonkadun 5:ssä (17.12. 1526 §).

Katu- ja tierakennusta, viemäreitä ja vastaavia katurakennusalaan kuuluvia esityksiä tehtiin mm. asioista, jotka koskivat: eräiden rakennustoimiston insinöörien osallistumista Rakennusinsinööriyhdistyksen järjestämille työmaainsinöörien kursseille (29.1. 125 §); toimistokaluston hankkimista (26.2. 274 §); Lauttasaaren kortteliin n:o 31 022 rakennettavien talojen liittämistä kaupungin vesijohto- ja viemäriverkkoon (2.7. 820 §); polkupyöräteiden rakentamista Helsingistä pois johtaville teille (13.8. 945 §); erinäisiä olympiakisoja varten tarpeellisia töitä eri kilpailu- ja harjoituspaikoilla (18.9. 1104 §); uuden Nurmijärventien ajoradan päällystämistä asfalttibetonilla (24.9. 1127 §); Köydenpunojankadun alentamista (12.11. 1364 §); Itä-Pakilan puron latvaosan perkausta (26.11. 1436 §); Rajasaaren puhdistuslaitoksella tulipalossa syntyneiden vaurioiden korjauskustannuksia (3.12. 1460 §); korvauksen maksamista liikennöitsijä P. Katajistolle (17.12. 1529 §) ja kahden tulipalossa tuhoutuneen suojapuvun poistamista varastoluettelosta (28.12. 1565 §).

Puhtaanapitoalan esitykset koskivat mm. seuraavia asioita: lumen kuljetusmaksuja (15.1. 37 §); eräiden virkojen järjestelyä (12.2. 205 ja 207 §); autonkuljettaja A. Heleniukselle määrätyn sakon maksamista kaupungin varoista (28.5. 625 §); kahden 29. palkkaluokan piirityönjohtajan viran perustamista (1.10. 1149 §); tilapäisten autotallien vuokraamista (1.10. 1150 §); särkyneen ikkunalasien korvaamista kaupungin varoista Asunto-oy. Vilhovuorenkatu 5:lle (1.10. 1152 §); noin 100 m<sup>2</sup>:n suuruisen alueen vuokraamista (19.11. 1405 §); sivukoneen asentamista puhelimeen n:o 777 Oll (26.11. 1431 §); hevosen poistamista kirjoista ja sen myymistä teurastettavaksi (3.12. 1454 §);

Puistoja ja istutuksia koskevat esitykset käsittivät mm. seuraavia asioita: noin 5 000 m<sup>2</sup>:n suuruisen alueen hankkimista multatarhaa varten (28.5. 623 §); ratsastamisen kieltämistä Munkkiniemen Isolla Puistotiellä (18.6. 708 §); Haagan huvilanomistajain kirjelmää, joka koski katu- ja viemärikustannuksia (2.7. 819 §); eräiden puistoalueiden luovuttamista Olympian kisojen ajaksi viihdytystoimintaan (27.8. 991 §).

Muut esitykset koskivat mm. seuraavia asioita: rimojen myymistä varasto-osaston Toukolan varastosta (15.1. 62 §); rakennustoimiston 45. palkkaluokan mukaan palkattavan järjestelynsinöörin viran julistamista uudelleen haettavaksi (29.1. 107 §); varasto-osaston laatimaa suunnitelmaa sivuvaraston perustamisesta Herttoniemeen (19.2. 236 §); eräiden varastoesineiden poistamis-



ta varasto-osaston kalustoluettelosta (19.3. 351 §); katurakennusosaston piiri-insinööri E. Toivolan anomusta saada virka-ajoina käyttää omaa henkilöautoa (7.5. 556 §); kaupungin puutavara- ja polttoainetoimiston sahatavarain hinnastoa (4.6. 676 §); herra O. Hytösen rakennustoimiston kanssa solmimaan paalutukkien hankintasopimuksen laiminlyömistä (6.8. 898 §); kaupungin omiin kiinteistöihin sijoitettujen virastojen tilitysvuokrien muutoksia (10.9. 1050 §); valitusta korkeimmalle hallinto-oikeudelle tullihallituksen antamasta päätöksestä (15.10. 1248 §); raakaöljymoottorin myymistä laivureille S. Grönqvistille ja B. Bymanille (29.10. 1299 §); poikkeuksellisen työtajan vahvistamista rakennustoimiston töissä pimeänä vuodenaikana (12.11. 1349 §) ja noin 5 ha:n suuruisen maa-alueen osoittamista varasto-osaston uutta varastoaluetta varten (12.11. 1351 §). Lisäksi tehtiin esityksiä kaupungin varoista suoritettavien korvausten tai sakkojen maksamisesta, joita oli tuomittu puhtaanapitopäällikölle, eräille isännöitsijöille, yksityisille jne.

*Lausuntoja antoivat eri osastot yhteensä 318.*

Talorakennusalan lausunnoista mainittakoon mm. seuraavia asioita koskevat: köyhäinhoidollisen laitoshoidon laajennus- ja järjestelykysymyksiä (15.1. 38 §); Maunulan kansakoulun voimistelu- ja juhlasalin näyttämövarusteita (15.1. 41 §); Pallokentän eteläpäässä olevan puisen katsomon purkamista (15.1. 61 §); sisäharjoituspaikkojen varaamista kaupungin koulu- ym. taloihin (29.1. 109 §); ns. Sederholmin talon sisustamista kaupunginjohtajan virka-asunnoksi (29.1. 111 §); erään Viikinkmäen vuokra-alueella sijaitsevan rakennuksen ostmista (19.2. 242 §); ulkoilmateatterin järjestämistä Suomenlinnan Kustaanmiekan alueelle (23.4. 486 §; 5.3. 296 §); Töölön kansakoulun piharakennuksen rakentamista (9.4. 414 §); tukimuurin uusimistyön loppuunsaattamista Vallilan korttelissa n:o 585 (16.4. 451 §); ns. pesulakomitean mietintöä (16.4. 467 §); Haaksirikkoisten patsaan siirtämistä entisen Ullanlinnan kylpylän rannalle (23.4. 479 §); muutostöitä Sörnäisten sataman huoltorakennuksessa (7.5. 529 §); syväjäähdyttämön rakennustöiden aloittamista (21.5. 595 §); jäähdytyshuoneen järjestämistä pääpalosaman ruokalaan (4.6. 663 §); Puistolän vapaaehtoiseen palokunnan anomusta saada ostaa poistettu lämmityskattila (4.6. 677 §); vesialtaan rakentamista Artin koulupuutarhaan (18.6. 707 §); Hirvihaaran kartanon eräiden rakennustöiden suorittamista (18.6. 725 §); Sofianlehdon lastenkodin ja vastaanottokodin paloturvallisuutta (2.7. 795 §); Pakilan koulun jatkorakennuksen korjaustöitä (6.8. 885 §); valtionavun anomista Nikkilän sairaalan sterilisaattorihuoneen järjestämistä varten (6.8. 890 §); Kivelän sairaalan paloturvallisuustöitä (6.8. 891 §); valtionavun anomista tuberkuloosisairaalan kaitafilmiesityshuonetta ja siihen hankittua kalustoa varten (13.2. 936 §); tuberkuloosisairaalan sterilisaattoria ja keittosuolapullojen lämpökaapin ottamista valtionavunsaantia koskevaan yleiseen suunnitelmaan (13.2. 937 §); Vallilan kesäteatterin uusimista (20.8. 958 §); professori H. Ekelundin laatimia poikien ammattikoulun luonnospirustuksia (20.8. 959 §); kahden suunnitteluinsinöörin viran perustamista sähkölaitokseen (3.9. 1038 §); Suomen Matkailijayhdistyksen anomusta käymälöiden rakentamisesta Suomenlinnan sekä ns. Hevosenkengän uimarannan hiekoittamista (3.9. 1039 §); poliisiaseman rakentamista Vallilaan (1.10. 1159 §); uuden perunavaraston rakentamista kulkutautisairaalaan (1.10. 1165 §); Nikkilän sairaalan uuden hallinto- ja asuinrakennuksen rakentamista (1.10. 1174 §); voimistelu- ja urheiluvälineiden sijoittamista kansakoulujen pihamaille (1.10. 1183 §); yleisö-käymälän rakentamista Pallokentän eteläisen pääsisäänkäyntiin yhteyteen (1.10. 1186 §); öljylämmityksen järjestämistä Cygnaeuksen ja Vallilan ruotsinkielisiin kansakouluihin (8.10. 1215 §); Tervälammien työlaitoksen keittiörakennuksen rakentamista (8.10. 1222 §, 22.10. 1272 §); lastentarhakomitean mietintöä (15.10. 1243 §); Kulkutautisairaalan uusien lastenosastojen pääpiirustuksia (22.10. 1266 §); alueen kunnostamista Arvid Mörnen muistomerkkiä varten (29.10. 1306 §); arkkitehtien A. Hakasen ja K. Hanstenin määräämistä virkastekevinä toistaiseksi hoitamaan kahta talorakennusosastoilla avoimena olevaa arkkitehdin virkaa (29.10. 1307 §); Katajanokan huoltorakennuksen rakennustöiden hoitamista (12.11. 1370 §); tonttien Somerontie 10-12 raivaamista ja uusien työmaasuojien rakentamista mainituille tonteille (10.12. 1491 §);

Katu- ja tierakennusta, viemäreitä ym. vastaavia katurakennusalaan kuuluvia lausuntoja annettiin mm. asioista, jotka koskivat: eräiden Pitkäsillanrannan ja Säästöpankinrannan varrella olevien talojen anomusta ko. alueen

kunnostamisesta (15.1. 57 §); kaupungin liittymistä Suomen Tieyhdistys -nimisen yhdistyksen jäseneksi (15.1. 58 §); Oy. Strömberg ab:n omistaman palstan luovuttamista rakennustyötä varten (22.1. 83 §); eräiden Malminkylässä olevien teiden julistamista kyläteiksi (5.2. 159 §); Vesilinnanmäen huvipuistoalueen järjestelyä (5.2. 161 §); Kammionkadun ajoradalla olevien puiden poistamista (12.2. 204 §); Hämeentien poikkileikkauksen muuttamista Sturenkadun ja Kustaa Vaasantien välillä (26.2. 273 §); Puistolän tiehoitokunnan anomusta saada kaupungilta 25 %:n avustus kuntoonpanemiensa kyläteiden kustannuksista (12.3. 325 §); Etel. Esplanadinkadun leventämistä Erottajan aukiolta Fabianinkadulle (19.3. 355 §); eräiden tonttien vuokraamista Pitäjänmäen teollisuusalueelta (16.4. 458 §); yhdistystunnelin rakentamista Hallituskadun ja Fabianinkadun alitse (16.4. 460 §); pidennetyn rakennusajan myöntämistä (7.5. 553 §, 11.5. 576 §); Sörnäisten hiilisataman rakennustöitä (21.5. 605 §); suojateiden merkitsemistä (2.7. 814 §); Talin kartanoon johtavan tien määräämistä yleisten töiden lautakunnan hoitoon (6.8. 904 §); eräitä Lauttasaaressa tehtäviä istutus- ja kunnostustöitä (6.8. 905 §); Lauttasaaren tontinomistajain anomusta, että kaupunki rakentaisi osan Luoteisväylää (6.8. 911 §); kadun ja viemärin rakennuskustannusten jakamista (13.8. 941 §); asema-auktion pysäköimispaikan uudelleen järjestämistä (20.8. 963 §); Olympiarakennustoimikunnan suunnitelmää Kumpulan avouimalaa varten (27.8. 1001 §); Maunulan ns. Sahan alueen asemakaavaehdotusta (3.9. 1041 §); katujen ja katujohtojen rakennussuunnitelmaa v. 1952-54 (24.9. 1128 §); viemäriputkien luovuttamista Marjanien Kiinteistönomistajat -nimiselle yhdistykselle (15.10. 1247 §); Kuorma-autoliikennöitsijät -nimisen yhdistyksen ehdotusta kuuman jyräsfaltein kuljetusmaksuista (22.10. 1276 §); avustuksen myöntämistä Teknillisen Korkeakoulun ylioppilaskunnalle Otaniemen Kuusisaarentien rakentamiseksi (22.10. 1277 §); Etelä-Kaarelan lounaisosan alustavaa asemakaavaehdotusta (5.11. 1328 §); katujen kunnossa- ja puhtaanapitoa tutkimaan asetetun komitean mietintöä (12.11. 1347 §); Valtion Sähköpajan anomusta saada ostaa kaupungin vesijohtovettä yleisestä vesipostista Pitäjänmäellä (19.11. 1406 §); katujen talvipuhtaanapidon luokittelun muuttamista (26.11. 1426 §); kaivojen rakentamista Tammissaloon (26.11. 1437 §); kadunnimikilpien asettamista Paloheinän asuntoalueelle (17.12. 1528 §); uuden palokaivon rakentamista Mellunkylään (28.12. 1557 §). Lisäksi osasto antoi lausuntoja eräiden kortteleiden korkeussuhteiden muuttamista koskevista asioista.

Puhtaanapitoalan lausuntoja annettiin mm. asioista, jotka koskivat: siveellisyyttä loukkaavan elämän ehkäisemistä Hesperian puistossa (19.2. 232 §); Jätekeskus oy:n anomusta saada jatkuvasti kerätä jätetä jätetä paperia Pasilan kaatopaikalla (12.3. 319 §); Koivusaaren kaatopaikan terveydellisten olosuhteiden järjestelyä (1.10. 1153 §); lumen poistamisen helpottamista kaupungin kaduilta (22.10. 1259 §); katuluokittelun muuttamista (22.10. 1260 §, 26.11. 1430 §); Insinööri-toimisto Ch. Bäcklundin jäänpoistokoneita koskevaa tarjousta (19.11. 1403 §); jäätien särkeisrummun tarjoamista kaupungille (3.12. 1453 §).

Puistoja ja istutuksia koskevia lausuntoja asioista, jotka koskivat mm.: M.A. Castrénin patsaan ympäristön hoitoa (26.2. 268 §); avustuksen myöntämistä Helsingin Puutarhaseuralle (26.2. 269 §); tontin Kruunuvuorenkadun 11-13 käyttämistä leikki- ja urheilukenttätarkoituksiin (2.4. 385 §); Suomen Taideakatemia ulkoilmakuuvanveistonäyttelyn järjestämistä (23.4. 475 §); koivujen istuttamista Linnanmäelle (23.4. 497 §); koirille varattavia vapaa-alueita (7.5. 545 §); Kauppakorkeakoulun tontilla olevan puiston ottamista puisto-osaston hoitoon (2.7. 810 §); Merisotakoulun anomusta saada Pikku-Mustasaaressa perennakasveja veloituksetta (17.12. 1518 §) ja Helsingin evankelisluuterilaisten seurakuntien kirkkoja ympäröivien puistojen hoitoa (17.12. 1519 §).

Muita lausuntoja annettiin asioista, jotka koskivat: rakennustoimiston varastojen poistamista (5.2. 163 §); eräiden teknillisen alan viranhaltijoiden palkkausolojen järjestelyä (19.3. 341 §); tehokkaan viikonlopun käyttöönottamista (19.3. 342 §); Helsingin Asunnonhankintayhdistyksen anomusta eräiden vuokralaskujen suorittamatta jättämisestä (19.3. 354 §); Espoon kunnan itäisten osien liittämistä Helsingin kaupunkiin (16.4. 442 §); määrärahojen siirtoa olympiarakennustoimikunnan käytettäväksi (7.5. 528 §); Helsingin kaupungin kiinteän omaisuuden tarkastajien v:n 1950 kertomusta (11.5. 572 §); työtehtötoimiston ehdotusta uudeksi irtaimistoluetteloksi (21.5. 601 §); kirjakuljetusten järjestämistä (28.5. 620 §); eräiden vahingonkorvausten suoritta-

mista (28.5. 627, 629, 631 ja 632 §, 18.6. 705 §, 1.10. 1154 §); Olympian kisoja varten välttämättömiä töitä (28.5. 641 §); Finlands svenska sång- och musikförbund -nimisen yhdistyksen anomusta liputuskustannusten alentamiseksi (6.8. 901 §); Djurskyddsföreningen i Helsingfors -nimisen yhdistyksen anomusta puutavaran saamiseksi (10.9. 1053 §); alueen varaamista palokunnan harjoituspuistoa varten (10.9. 1060 §); työtodistusten antamista kaupungin palveluksesta eronneille (1.10. 1146 §); tilapäisten virkojen vakinaistamista (1.10. 1148 §) ja matkustussäännön mukaisen päivärahan suorittamista kaupungin työntekijöille (15.10. 1241 §).

**Teknillinen jaosto.** Talorakennusosaston ehdotuksesta päätettiin asettaa teknillinen jaosto, johon puheenjohtajaksi valittiin yli-insinööri M. Backman sekä jäseniksi yliarkkitehti M. Välikangas ja vuorineuvos A.W. Liljeberg. Teknillinen jaosto sai tehtäväkseen tutkia tarkemmin ja käsitellä mm. seuraavia asioita: Meilahteen rakennettavan kansakoulun piirustusten muutoksia (12.3. 330 §), Toivolan lastenkodin ja osastorakennusten piirustuksia (19.3. 347 §), arkkitehti E. Lindroosin laatimia Pukinmäen uuden kansakoulun pääpiirustuksia (19.3. 348 §), Salmisaaren voimalaitoksen henkilökunnan asuinrakennuksen pääpiirustuksia (7.5. 540 §), A. ja N. Pulkan laatimia, Pihlajatie 32:een suunnitellun Lastentalon pääpiirustuksia (21.5. 596 §), Marian sairaalan keskusrakennuksen pääpiirustuksia (21.5. 607 §), arkkitehtitoimisto Cedercreutz & Railon laatimia Kulkutautisairaalan piirustuksia (18.6. 716 §), arkkitehti V. Rewellin laatimia Meilahden uuden kansakoulun pääpiirustuksia (2.7. 823 §), syväjäädyttämön ja Mäkelänkadun kansakoulun pääpiirustuksia (6.8. 917 §), professori H. Ekelundin laatimia poikien valmistavan ammattikoulun luonnospiirustuksia (13.8. 939 §), Kumpulan avouimalan piirustuksia (27.8. 1001 §) ja professori J. Sirenin laatimia Lauttasaaren uuden kansakoulun luonnospiirustuksia (17.9. 1099 §).

### Rakennustoimisto

Lautakunnan alaisena toimi kaupungininsinööri W.A. Starckin johdolla rakennustoimisto, joka jakautui kansliaosastoon, katu- ja talorakennusosastoihin sekä puhtaanapito-, puisto- ja varasto-osastoihin ja tilivirastoon. Rakennustoimiston lähettämien kirjeiden luku oli 405.

**Rakennustoimiston viranhaltijat.** Rakennustoimiston palveluksesta erosivat kertomusvuoden aikana katurakennusosastolta: insinöörit T. Salonen maaliskuun 1 p:nä ja M. Hänninen syyskuun 20 p:nä, puhtaanapito-osastolta: piirityönjohtaja K.J. Helle maaliskuun 1 p:nä, talorakennusosastolta: diplomi-insinööri R. Tuomarla huhtikuun 1 p:nä ja arkkitehti J. Bjurström helmikuun 1 p:nä.

Yleisten töiden lautakunta oli valinnut avoimena oleviin virkoihin seuraavat viranhaltijat:

Katurakennusosastolle: 41.palkkaluokan apulaisinsinöörin virkaan diplomi-insinööri L.A. Jämsän helmikuun 1 p:stä, 47.palkkaluokan apulaiskaturakennuspäällikön virkaan yli-insinööri P. Hyömäen helmikuun 1 p:stä sopimuspalkalla, 31.palkkaluokan rakennusmestarin virkaan rakennusmestari R.R. Maukolan maaliskuun 1 p:stä, 38.palkkaluokan rakennusmestarin virkaan rakennusmestari J.O. Ählgrenin toukokuun 1 p:stä, 45.palkkaluokan järjestelyinsinöörin virkaan diplomi-insinööri E.P. Toivolan sopimuspalkalla, 41.palkkaluokan tilapäiseksi insinööriksi diplomi-insinööri J.K. Niemelän kesäkuun 21 p:stä, 35.palkkaluokan rakennusmestarin virkaan rakennusmestari O.R. Nyholmien heinäkuun 1 p:stä, 33.palkkaluokan rakennusmestarin virkaan rakennusmestari O.R. Lindströmin syyskuun 1 p:stä.

Puhtaanapito-osastolle: 28.palkkaluokan piirityönjohtajan virkaan apulaistyönjohtaja O. Kaskelan maaliskuun 1 p:stä, 28.palkkaluokan piirityönjohtajan virkaan K. Hagmanin huhtikuun 16 p:stä, 16.palkkaluokan tilapäisen toimistoapulaisen virkaan K. Saarisen kesäkuun 1 p:stä, 45.palkkaluokan tilapäisen insinöörin virkaan insinööri B.I. Kajanderin elokuun 1 p:stä, 32.palkkaluokan osastokamreerin virkaan kirjanpitäjä L. Karvosen syyskuun 1 p:stä ja 18.palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan G. Rasmussenin heinäkuun 1 p:stä.

Talorakennusosastolle: yliarkkitehdin virkaan arkkitehti L. Pajamiehen helmikuun 1 p:stä sopimuspalkalla, 45.palkkaluokan arkkitehdin virkaan arkkitehti Y. Dunderfeltin helmikuun 1 p:stä, 39.palkkaluokan ehdoin 43.palkkaluokan koneinsinöörin virkaan H.A. Rankin syyskuun 1 p:stä, 43.palkkaluokan arkkitehdin virkaan arkkitehti T. Alangan huhtikuun 1 p:stä, 46.palkkaluokan yliarkkitehdin virkaan arkkitehti E.A. Hämäläisen sopimuspalkalla, 43.palkkaluokan rakennusinsinöörin virkaan diplomi-insinööri P.J. Aallon sopimuspalkalla, 37.palkkaluokan rakennusmestarin virkaan rakennusmestari K.T.R. Hillin marraskuun 1 p:stä ja 20.palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan toimistoapulaisen I. Hedmanin heinäkuun 1 p:stä.

Varasto-osastolle: 22.palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan 20.palkkaluokan toimistoapulaisen M. Kiven helmikuun 1 p:stä, 23.palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan toimistoapulaisen E.V. Konnuksen maaliskuun 16 p:stä, 21.palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan E.E. Keinosen toukokuun 1 p:stä, 23.palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan toimistoapulaisen O.U. Kinnusen syyskuun 1 p:stä ja 23.palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan toimistoapulaisen O. Vuollekosken lokakuun 1 p:stä.

Kansliaosastolle: 35.palkkaluokan tilapäisen työntutkijan virkaan tekniikko J.T. Koskikallion huhtikuun 1 p:stä.

Tilivirastolle: 18.palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan E. Dahlströmin elokuun 16 p:stä.

**Työntekijäin lukumäärä.** Seuraava taulukko osoittaa rakennustoimiston eri osastojen työntekijäin lukumäärän kunkin kuukauden lopussa:

|           | Katuraken-<br>nusosasto | Puhtaana-<br>pito-osasto | Taloraken-<br>nusosasto | Puisto-<br>osasto | Varasto-<br>osasto | Yhteensä |
|-----------|-------------------------|--------------------------|-------------------------|-------------------|--------------------|----------|
| Tammikuu  | 1 229                   | 917                      | 633                     | 53                | 244                | 3 076    |
| Helmikuu  | 1 287                   | 1 210                    | 643                     | 52                | 243                | 3 435    |
| Maaliskuu | 1 292                   | 1 145                    | 681                     | 59                | 249                | 3 426    |
| Huhtikuu  | 1 284                   | 620                      | 686                     | 151               | 247                | 2 988    |
| Toukokuu  | 1 315                   | 487                      | 717                     | 409               | 252                | 3 180    |
| Kesäkuu   | 1 300                   | 490                      | 648                     | 405               | 252                | 3 095    |
| Heinäkuu  | 1 281                   | 497                      | 742                     | 390               | 250                | 3 160    |
| Elokuu    | 1 271                   | 485                      | 753                     | 368               | 253                | 3 130    |
| Syyskuu   | 1 267                   | 472                      | 759                     | 348               | 248                | 3 094    |
| Lokakuu   | 1 260                   | 452                      | 748                     | 290               | 249                | 2 999    |
| Marraskuu | 1 253                   | 458                      | 768                     | 211               | 247                | 2 937    |
| Joulukuu  | 1 246                   | 459                      | 782                     | 189               | 249                | 2 925    |

**Työntekijäin kesälomat.** Kesälomaa myönnettiin yhteensä 69 866 päivää tau-  
lukosta tarkemmin ilmenevin tavoin:

| Lomapäivien<br>luku | Katuraken-<br>nusosasto | Puhtaana-<br>pito-osasto | Taloraken-<br>nusosasto | Puisto-<br>osasto | Varasto-<br>osasto | Yhteensä |
|---------------------|-------------------------|--------------------------|-------------------------|-------------------|--------------------|----------|
| 1                   | 79                      | -                        | 190                     | 28                | 1                  | 298      |
| 2                   | 114                     | 4                        | 196                     | 74                | 10                 | 398      |
| 3                   | 66                      | 9                        | 180                     | 81                | 3                  | 339      |
| 4                   | 64                      | 32                       | 164                     | 108               | -                  | 368      |
| 5                   | 80                      | -                        | 95                      | 125               | 5                  | 305      |
| 6                   | 84                      | 6                        | 78                      | 198               | 12                 | 378      |
| 7                   | 77                      | 7                        | 28                      | 98                | 7                  | 217      |
| 8                   | 104                     | 8                        | 112                     | 32                | -                  | 256      |
| 9                   | 117                     | -                        | 117                     | 27                | 18                 | 279      |
| 10                  | 200                     | -                        | 160                     | 20                | 10                 | 390      |
| 11                  | 187                     | -                        | 110                     | 22                | -                  | 319      |

|          |        |        |        |       |       |        |
|----------|--------|--------|--------|-------|-------|--------|
| 12       | 408    | 204    | 480    | 108   | 108   | 1 308  |
| 13       | 39     | -      | 117    | 13    | 26    | 195    |
| 14       | -      | -      | 14     | -     | -     | 14     |
| 15       | 30     | -      | 135    | -     | -     | 165    |
| 16       | 96     | -      | 128    | 48    | -     | 272    |
| 17       | 17     | -      | 34     | -     | -     | 51     |
| 18       | 1 260  | 486    | 684    | 180   | 234   | 2 844  |
| 19       | 114    | -      | -      | -     | -     | 114    |
| 20       | 180    | -      | 180    | 40    | 40    | 440    |
| 21       | 1 050  | 525    | 1 302  | 609   | 525   | 4 011  |
| 22       | 308    | -      | 110    | -     | -     | 418    |
| 23       | 46     | -      | -      | -     | -     | 46     |
| 24       | 1 056  | 456    | 96     | 96    | 48    | 1 752  |
| 25       | 100    | 225    | 3 850  | -     | 25    | 4 200  |
| 26       | 1 560  | 1 222  | 26     | 1 222 | 702   | 4 732  |
| 27       | 10 152 | 3 375  | 2 889  | 2 025 | 2 430 | 20 871 |
| 28       | 448    | -      | 112    | -     | 28    | 588    |
| 30       | 11 880 | 4 440  | 3 090  | 1 560 | 1 740 | 22 710 |
| 31       | 279    | -      | -      | -     | -     | 279    |
| 32       | 192    | -      | -      | -     | -     | 192    |
| 33       | 495    | -      | -      | -     | 198   | 693    |
| 34       | 136    | -      | -      | -     | -     | 136    |
| 36       | 180    | -      | -      | -     | 180   | 360    |
| Yhteensä | 31 198 | 10 999 | 14 677 | 6 714 | 6 350 | 69 938 |

Kesäloma  
pv. yht. 69 866

**Tapaturmat.** Kertomusvuoden aikana vahingoittui tapaturmaisesti 645 työntekijää, joille tämän perusteella suoritettiin vahingonkorvausta yhteensä 7 694 767 mk. (Invalidiksi joutuneiden 4 työntekijän puolesta maksettiin elinkorkorahastoon yhteensä 752 668 mk. Tapaturmista aiheutuneet kustannukset olivat yhteensä 8 447 435 mk.) Työntekijät olivat vakuutetut Vakuutus oy. Pohjolassa siten, että kaupunki lopulta on vastannut kaikista vakuutuksista aiheutuneista menoista.

### K a t u r a k e n n u s o s a s t o

**Viranhaltijat.** Kertomusvuoden alussa oli osastolla seuraavat virat: katurakennuspäällikkö, apulaiskaturakennuspäällikkö, yli-insinööri, 7 piiri-insinööriä, 8 insinööriä, 7 apulaissinsinööriä, 56 rakennusmestaria, 2 kemistiä, 3 laboraattoria, 7 mittausteknikkoa, 1 ylikonemestari, 1 asemakonemestari, 7 konemestaria, 3 koneenhoitajaa, 5 piirtäjää, 1 osastokamreeri ja 18 toimistoapulaista. Näistä oli vuoden alussa avoinna apulaiskaturakennuspäällikön, 4 apulaissinsinöörin, yksi rakennusmestarin ja yksi toimistoapulaisen virka. Vuoden aikana erosi osaston palveluksesta apulaissinsinööri ja rakennusmestari. Kun samana aikana täytettiin yksi apulaissinsinöörin ja yksi rakennusmestarin virka, jäi vuoden lopussa avoimeksi apulaiskaturakennuspäällikön, 4 apulaissinsinöörin, yksi rakennusmestarin ja yksi toimistoapulaisen virka.

Vuoden alussa oli osastolla lisäksi ylimääräisinä toimenhaltijoina 4 apulaissinsinööriä, 1 rakennusmestari, 3 työnjohtajaa, 4 tuntikirjuria, 1 konemestari, 1 puhdistuslaitoksen hoitaja ja 11 mittamiestä. Kun vuoden aikana otettiin 2 v.t.apulaissinsinööriä, 6 rakennusmestaria, 2 konemestaria ja 1 tuntikirjuri, ja kun samaan aikaan 1 apulaissinsinööri ja 1 rakennusmestari valittiin vakinaisiksi sekä erosi 1 v.t.apulaissinsinööri, 1 mittamies ja 1

tuntikirjuri, oli vuoden lopussa ylimääräisinä toimenhaltijoina 4 apulaisinsinööriä, 6 rakennusmestaria, 3 työnjohtajaa, 4 tuntikirjuria, 3 konemestaria, 1 puhdistuslaitoksen hoitaja ja 10 mittamiestä.

**Työntekijät.** Osaston kirjoissa oleva työntekijäin lukumäärä oli kertomusvuoden alussa 1 247 (v. 1950 vastaavasti 1 207), lopussa 1 246 (1 265) ja keskimäärin 1 275 (1 229). Suurin lukumäärä oli 1 337 kesäkuun alussa ja pienin 1 229 tammi-helmikuun vaihteessa. Työssä oli keskimäärin 1 100 (1 059), ollen suurin määrä 1 215 maaliskuussa ja pienin 665 heinäkuun lopussa.

Vuosilomaa oli työntekijöillä yhteensä 31 198 työpäivää (26 246). Varsinaisena lomakautena toukokuun 1 p:n ja syyskuun 30 p:n välisenä aikana oli samanaikaisesti lomalla keskimäärin 221 työntekijää (186), ollen lukumäärä suurimmillaan, 658, heinäkuun 15-21 päivien välisenä aikana.

Sairauslomalla oli vuoden I kolmanneksella 83 (72), II:lla 65 (56) ja III:lla 89 (83). Koko vuoden keskiarvo oli 79 (70). Prosenteissa laskettuna oli sairauslomalla: kirjoissa olevasta määrästä 6.2 % (5.78 %) ja työssä olevasta määrästä 7.2 % (6.6 %). Työntekijäin keski-ikä oli 43 vuotta (44 v.).

Tapaturmia oli 261 eli 23.72 % (27.1 %) työssä olleiden työntekijäin keskimäärästä 1 100. Tapaturmien aiheuttamia poissaoloja oli 2 985 työpäivää (2 663), joka vastaa 0.892 % (0.82 %) keskimääräisen työntekijämäärän mukaan lasketusta työpäivien luvusta (Työpäiviä oli 302). Eläkkeelle siirtyi kertomusvuonna 29 työntekijää.

**Kirjeelmät.** Osastolle tuli kaikkiaan 1 066 kirjelmaa, joista 294 yleisten töiden lautakunnalta, 159 kaupunginhallituksen läheteitä, 25 kaupungininsinööriltä tai muilta rakennustoimiston osastoilta, 395 kaupungin muilta virastoilta tai laitoksilta, 37 valtion virastoilta, 5 muilta kunnilta ja 151 yksityisiltä liikkeiltä tai henkilöiltä.

Osastolta lähetettiin 1 334 kirjelmää, joista 184 lausuntoa tai esitystä yleisten töiden lautakunnalle, 444 kaupungininsinöörille tai rakennustoimiston muille osastoille, 240 kaupungin muille virastoille tai laitoksille, 21 valtion virastoille, 5 muille kunnille ja 440 yksityisille liikkeille ja henkilöille.

**Laskut ja maksumääräykset.** Saapuneita laskuja oli 5 222 kpl ja lähetettyjä 585 kpl. Kirjoihin vietiin lisäksi 53 kpl jakolistoja sekä 53 kpl tarveainevaraston laskua ja 9 kpl kirjoitustarvikelaskua. Lisäksi tehtiin kuukausittain laskut katurakennusosaston varastoistaan ostamista tarveaineista.

Sairausavustusten maksumääräyksiä oli 1 716, lopputilejä 558, vuosilomia koskevia 822, hautausavustuksia koskevia 19 ja muita ylimääräisiä maksumääräyksiä 11, yhteensä 3 126.

Toimistossa laadittiin 343 piirustusta. Muualta tulleita piirustuksia oli 1 302. Viemäri-ilmoituksia tonttikarttoja varten annettiin 45 ja vesilaitosta varten 250.

**Kadut ja tiet.** Katujen ja teiden kunnossapitoon käytettiin kertomusvuoden aikana 1 026 tonnia asfalttiemulsiota ja käsiteltiin sillä noin 234 000 m<sup>2</sup> katuja ja teitä. Vertauksen vuoksi mainittakoon, että ko. emulsiota käytettiin v:n 1950 aikana 830 tn, v:n 1949 aikana 1 037 tn, v:n 1948 aikana 755 tn ja v:n 1947 aikana 569 tn. Lisäksi korjattiin vielä 2 977 m<sup>2</sup> vanhaa nupukiveystä, 1 661 m<sup>2</sup> noppakiveystä, 1 001 m<sup>2</sup> kenttäkiveystä, 3 114 m<sup>2</sup> betoni-käytävää ja 3 006 jm käytävän reunakiveä.

V:n 1951 talousarvioon oli varattu katujen, teiden ja yleisten paikkojen korjauksiin ja kunnossapitoon vanhalla kaupunkialueella 47 140 000 mk ja liitosalueella 39 724 550 mk. Lisäksi myönnettiin ylitysoikeutta edelliselle 963 702 mk ja jälkimmäiselle 49 389 689 mk. Molempien ryhmien kustannukset olivat yhteensä 137 217 941 mk jakautuen seuraavasti:

vanhalla kaupunkialueella: kadut, tiet ja yleiset paikat 39 192 764 mk, maantiejatkat 1 404 735 mk, sopimukseen perustuvat yksityisten katuosuudet Hämeentiellä 119 705 mk, kaupungin katuosuuksien viereiset kaiteet 2 199 928 mk, katukilvet 360 468 mk, mittaukset ja tutkimukset 2 545 578 mk, täytemaan vastaanotto 9 270 mk, kaupungin omistamien kiinteistöjen ja katuosuuksien kunnossapito 725 092 mk, tielaboratorio 683 662 mk ja Pasilan sepeli- ja kivivaraoston vuokra 862 500 mk, yhteensä 48 103 702 mk;

liitosalueella: kadut ja tiet 25 250 277 mk, maantiejatkat 19 889 634 mk, katukilvet 957 098 mk, mittaukset ja tutkimukset 5 709 847 mk, tiemaksut

435 335 mk, Haagan ja Malmin piirivarastojen vuokra 224 550 mk, polkupyörätiet 36 647 498 mk, yhteensä 89 114 239 mk.

Liikenteen järjestelyä varten oli talousarvioon merkitty 6 500 000 mk ja ylitysoikeutta myönnettiin 2 331 349 mk. Tarkoitukseen käytettiin varoja kaikkiaan 8 831 349 mk.

Katujen ja teiden päällysteen uusimista varten oli käytettävissä talousarvion mukaan 48 300 000 mk, edelliseltä vuodelta säästöä 1 805 828 mk. Käytettiin kaikkiaan 50 105 828 mk. Tielaboratorion tutkimukset kohdistuivat lähinnä urakoitsijaliikkeiden suorittamien katujen ja teiden kestopäällystettyjen tarkkailuun analyysien avulla, jonka lisäksi suoritettiin myös päällysteisiin käytettyjen bitumiemulsioiden tutkimuksia. Muista tehtävistä mainittakoon valmiiden päällysteiden tasaisuusmittausten suorittaminen sekä sora-tutkimukset eri tarkoituksiin.

Talousarvioon merkityillä ja edellisiltä vuosilta siirtyneillä määrärahoilla aloitettiin, jatkettiin tai suoritettiin loppuun useiden kantakaupungin ja liitosalueen katujen ja teiden levennys-, tasoitus-, oikaisu- ym. töitä. Edelleen aloitettiin linja-autoaseman laajennustyöt, kunnostettiin siltoja, rakennettiin pysäkkejä sekä suoritettiin muita liikenteen järjestelyyn kuuluvia töitä. Olympian kisojen aiheuttamia olivat esim. sellaiset kuin Pohj. Stadionintien ja sen ja Maratontien yhdistyksen rakentaminen, Koskelantien leventäminen Olympiakylän kohdalla, velodromin pysäköimispaikan kunnostaminen jne.

Kaikkiaan oli uusiin katu- ja tietöihin käytettävissä v. 1951 talousarviossa myönnettyjä määrärahoja 326 661 000 mk, aikaisemmilta vuosilta käyttämättä jääneitä määrärahoja 103 430 190 mk, kaupunginhallituksen käyttövaroistaan myöntäminä 7 milj. mk ja työttömyysvaroja 16 800 000 mk. Kahta ensimmäintä käytettiin yhteensä 228 730 632 mk ja kaupunginhallituksen käyttövaroja 7 milj. mk, yhteensä käytettiin uusiin katu- ja tietöihin 235 730 632 mk.

Seuraavat katu- tai tietyöt aloitettiin kertomusvuoden aikana: Runeberginkadun tasoitus Malminrinteeltä Etel. Rautatiekadulle, Mannerheimintien-Yhdystien-Uuden Nurmijärventien risteyksen järjestely, Kurunkujan tasoitus, Hämeentien rakentaminen täyteen leveyteen kortteleiden n:o 650-652 kohdalla, Orionin- ja Saarenkadun tasoitus korttelin n:o 651 kohdalla, Mäkeläkadun itäpuolen korjaustyöt Elimäenkadun ja Koskelantien välisellä osalla, Koskelantien pohjoispuolen tasoitus- ja päällystystyö Mäkeläkadulta Keijontielle, Vipusentien tasoitus Ilmattarenkujalta Koskelantielle, Keijontien tasoitus Ilmattarenkujalta Koskelantielle, Mäkeläkadun-Tapiolantien risteyksen järjestely, Uusimäen tasoitus, Pohjois-Haagan II rakennusvaiheen katujen tasoitus, Viikimäen asuntoalueen katujen tasoitus ja Herttoniemen itäisen asuntoalueen katujen tasoitustyöt. Lisäksi suoritettiin seuraavat työt: Rajasaaren sillan kansi uusittiin, Tarvoon johtava kävelytie- ja silta kunnostettiin, suoritettiin Malmin Hämeentien perusparannus Suvitieltä Suutarinkylän tienhaaraan asti, Mäkeläkadun länsipuolisen ajoradan nostaminen Velodromin eteläpuolella, Malmin tiehoitokonetallin rakentaminen aloitettiin, Matkamiehentien ja Nuijamiestentien ajorata päällystettiin ja jälkimmäinen tasoitettiin Poutuntieltä Uudelle Nurmijärventielle. Seuraavat työt saatiin kertomusvuonna suoritetuiksi loppuun: Uuden Nurmijärventien rakentaminen Nuijamiestentieltä kaupungin rajalle, Kartanontien siirtäminen palstojen RN 5125 ja 5127 kohdalla, erään Viikin-Tattariharjuntien osan päällystäminen soratieksi, Etel. Esplanadikadun levittäminen Erottajan aukion ja Korkeavuorenkadun välillä, Lääkärinkadun ja Koroistentien välisen Mannerheimintien osan rakentaminen täyteen leveyteensä, Hietaniemenkatu n:o 6:n katuosuuden päällystystyö, Mannerheimintien poikkileikkauksen muuttaminen Tukholmantieltä Kuusitielle, Käpylän- ja Pellervonkujan eräiden osien rakentaminen sekä Pohjolankadun leveys täyteen leveyteensä Arabiankadulta Käpylantielle.

*Valaistus sekä yleisten vesipostien ja suihkukaivojen hoito ja kunnossapito.* Katuvalaistukseen käytettiin vanhalla kaupunkialueella 33 088 347 mk ja liitosalueella 8 450 406 mk. Yleisten vesipostien ja suihkukaivojen kustannukset olivat 2 240 731 mk.

*Viemäreiden korjaukseen ja kunnossapitoon oli talousarvioon varattu van-*

halla kaupunkialueella 14 040 250 mk ja liitosalueella 4 milj. mk. Näitä käytettiin edellisellä 12 576 768 mk ja jälkimmäisellä 3 188 476 mk, jakautuen seuraavasti:

vanhalla kaupunkialueella: viemäreiden kunnossapito 11 836 950 mk, täydennystyöt 635 304 mk, viemärien huuhteluvesi 24 264 mk, putkivalimoalueen vuokra 80 250 mk;

liitosalueella: viemärien korjaus ja kunnossapito 3 188 476 mk;

yhteensä 15 765 244 mk.

Viemärivereden puhdistuslaitosten käyttö- ja hoitokustannuksia varten oli talousarvioon varattu 19 584 280 mk. Menot olivat seuraavat:

| Laitos     | Käyttö- ja korjauskustannukset, mk | Tontin vuokra, mk | Vakinaisen henkilöstön palkat, mk | Yhteensä, mk |
|------------|------------------------------------|-------------------|-----------------------------------|--------------|
| Alppilan   | 599 458                            | -                 | -                                 | 599 458      |
| Savilan    | 2 337 228                          | -                 | 1 424 025                         | 3 761 253    |
| Nikkilän   | 596 605                            | -                 | -                                 | 596 605      |
| Rajasaaren | 7 658 374                          | 63 000            | 4 004 171                         | 11 725 545   |
| Kyläsaaren | 7 298 375                          | 71 280            | 4 035 308                         | 11 404 963   |
| Yhteensä   | 18 490 040                         | 134 280           | 9 463 504                         | 28 087 824   |

Tuloja näistä laitoksista oli:

| Laitos     | Kaasusta, mk | Lietteestä, mk | Yhteensä, mk |
|------------|--------------|----------------|--------------|
| Alppilan   | -            | 2 400          | 2 400        |
| Savilan    | -            | -              | -            |
| Nikkilän   | -            | -              | -            |
| Rajasaaren | 4 674 939    | 321 500        | 4 996 439    |
| Kyläsaaren | 2 879 609    | 170 900        | 3 050 509    |
| Yhteensä   | 7 554 548    | 494 800        | 8 049 348    |

Talousarvioon oli puhdistuslaitosten tulot merkitty 6 700 000 mk:ksi.

Kertomusvuoden aikana jatkui puhdistuslaitosten toiminta entiseen tapaan.

Alppilan puhdistuslaitoksessa on 2 tunnissa saostuvien aineitten määrä ollut ennen emscherkaivoja 2,2 cm<sup>3</sup>/l ja emscherkaivojen jälkeen 1,6 cm<sup>3</sup>/l. Mekaanisen puhdistuksen teho on ollut vain 27 % saostuvista aineista lasketuna. Viiden vuorokauden biokemiallisen hapenkulutuksen (BHK 5) mukaan oli tulevan likaveden arvo keskimäärin 145 mg/l. Biologisesti puhdistetun veden 5 vrk BHK-arvo on keskimäärin ollut 31 mg/l, joka vastaa 79 %:n kokonaispuhdistustehoa. Puhdistetun veden korkein BHK-arvo on ollut 74 mg/l ja alin arvo 8 mg/l. Paras todettu puhdistustehoarvo Alppilassa oli 90 % ja veden Snell-luku (läpinäkyväisyys) ylitti usein 20 cm. Vaikka Alppilan mekaanisen puhdistuksen teho tuntui heikolta, oli kokonaispuhdistusteho silti melko hyvä ja puhdistustulos kaikin puolin tyydyttävä.

Nikkilän puhdistuslaitoksessa on 2 tunnissa saostuvien aineitten määrä ollut ennen emscherkaivoja 2,4 cm<sup>3</sup>/l ja emscherkaivojen jälkeen 0,5 cm<sup>3</sup>/l. Mekaanisen puhdistuksen teho on ollut 80 %. Viiden vuorokauden BHK-arvot olivat seuraavat: tuleva likavesi keskimäärin 131 mg/l, mekanisesti puhdistettu vesi 124 mg/l ja biologisesti puhdistettu vesi 20 mg/l. Kokonaispuhdistusteho on siis ollut keskimäärin 85 %. Paras vuoden aikana todettu puhdistusteho Nikkilässä oli 92 %. Tulevan veden 5 vuorokauden BHK-arvo oli silloin 166 mg/l sekä puhdistetun veden 14 mg/l. Nämä arvot todettiin lokakuun 11 päivänä, jolloin ei vallinnut mikään erikoisen suotuista tilanne, jonka ansioksi tämä hyvä tulos olisi voitu laskea. On vain todettava, että nämä biologiset tihku-suodattimet erittäin hyvin ovat selviytyneet niille annetuista tehtävistä.



Savilan pumpputalaitoksesta pumpattiin vuoden aikana Rajasaaren puhdistuslaitokseen  $3\,148\,820\text{ m}^3$  likavettä ja Töölönlahteen sadevesisäiliön kautta  $58\,650\text{ m}^3$ , eli yhteensä  $3\,207\,470\text{ m}^3$ . Sähkön kulutus oli  $337\,550\text{ kwh}$ . Viemäriveden pumppaus maksoi  $115\text{ penniä/m}^3$ .

Rajasaaren puhdistuslaitokseen tuli likavettä gravitatiojohtoja myöten  $3\,986\,490\text{ m}^3$  ja Savilasta pumpattuna  $3\,148\,820\text{ m}^3$  eli yhteensä  $7\,135\,310\text{ m}^3$  (v. 1950  $6\,632\,580\text{ m}^3$ ). Vain mekaanisesti puhdistettiin  $3\,052\,300\text{ m}^3$  (v. 1950  $2\,822\,400\text{ m}^3$ ) ja biologisesti  $4\,083\,010\text{ m}^3$  (v. 1950  $3\,810\,180\text{ m}^3$ ). Vesimäärä on siis lisääntynyt edelliseen vuoteen verrattuna hiukan vajaa  $10\%$ . Niistä vesimääristä, jotka täysin puhdistamatta virtaavat mereen tulvakynnyksen yli silloin, kun tuleva viemärivesimäärä on suurempi kuin se vesimäärä, minkä pumpat pystyvät nostamaan, ei ole saatavissa minkäänlaisia tietoja. Uuden,  $190\text{ l/sek}$  likavesipumpun asentamisen jälkeen saatiin tämä vesimäärä vähennetyksi Rajasaareen ja yhä enemmän vettä saadaankin nyt siellä kulkemaan emscherkaivojen läpi. Tietenkin tämä asia alentaa jo ennestään pahasti ylikuormitetun laitoksen puhdistustehoa. Mutta tästä on kuitenkin se hyöty, että kaikkein karkeimmat ja näkyvimmat epäpuhtaudet saadaan poistetuksi vedestä. Laitoksen mereen laskeman veden keskimääräinen  $5\text{ vrk BHK}$ -arvo oli  $112\text{ mg/l}$  (v. 1950  $80\text{ mg/l}$ ). Saostuvista aineista jäi saostuskaivoihin  $75\%$  (v. 1950  $67\%$ ). BHK 5:n mukaan oli saostuskaivojen puhdistusteho keskimäärin  $30\%$  ja biologisen osaston  $78\%$ . Huomioionottaen laitokseen pumpattu vesimäärä, josta osa puhdistettiin vain mekaanisesti, oli laitoksen kokonaispuhdistusteho  $61\%$ . Mekaanisesti puhdistetun veden BHK 5 oli keskimäärin  $204\text{ mg/l}$  ja biologisesti puhdistetun veden  $45\text{ mg/l}$ .

Laitoksen kaasun tuotanto oli  $454\,852\text{ m}^3$  (v. 1950  $441\,938\text{ m}^3$ ). Kaasun käytössä tapahtui edellisiin vuosiin verrattuna muutos kaasulaitoksen kieläytyessä vastaanottamasta sitä v:n 1952 alusta. Tämän vuoksi oli Rajasaaren kaasumootoreita otettava koekäyttöön, mikä tapahtuikin lokakuussa. Kaasua käytettiin täten moottoreissa sekä myös lämmitykseen ja muihin tarkoituksiin yhteensä  $31\,417\text{ m}^3$ , kaasulaitoksen saadessa lopun eli  $93\%$  vuoden kaasumäärästä. Lietettä myytiin lannoitusaineeksi  $2\,975\text{ m}^3$ . Sähköä käytettiin  $650\,652\text{ kwh}$  ja lämmitykseen käytettiin puita  $40\text{ m}^3$  ja koksia  $237.1\text{ tonnia}$ . Vesijohtovettä käytettiin  $18\,871\text{ m}^3$ . Käyttökustannukset olivat ilman korkoja ja kuoletuksia  $11\,725\,545\text{ mk}$  eli  $165\text{ penniä}$  puhdistettua vesi- $\text{m}^3$  kohden. Huomioionottaen myös laitoksen tulot,  $4\,996\,439\text{ mk}$ , olivat puhdistuskustannukset  $94\text{ penniä/m}^3$ .

Kyläsaaren puhdistuslaitokseen otettiin puhdistettavaksi v. 1951 likavettä  $2\,697\,129\text{ m}^3$  (v. 1950  $2\,909\,207\text{ m}^3$ ), josta pelkästään mekaanisesti puhdistettiin  $1\,140\,734\text{ m}^3$  ( $940\,036\text{ m}^3$ ) ja biologisesti  $1\,556\,395\text{ m}^3$  ( $1\,969\,171\text{ m}^3$ ). Kokonaisvesimäärä oli siis edelliseen vuoteen verrattuna vähentynyt noin  $7\%$  ja biologisesti puhdistettu vesimäärä kokonaista  $21\%$ . Tämä puhdistetun vesimäärän väheneminen johtui siitä, että III ja IV osasto olivat korjaustöiden takia pitkän ajan suljettuina. Minkäänlaisia tietoja ei ole myöskään Kyläsaaren osalta saatavissa niistä vesimääristä, jotka täysin puhdistamatta virtaavat mereen tulvakynnyksen yli silloin, kun tuleva viemärivesimäärä on suurempi kuin se vesimäärä, minkä pumpat pystyvät nostamaan. Edelliseen vuoteen verrattuna on puhdistetun veden laatu huonontunut Kyläsaarensakin. Laitoksesta mereen johdetun veden keskimääräinen  $5\text{ vrk BHK}$ -arvo on ollut  $118\text{ mg/l}$  (v. 1950  $80\text{ mg/l}$ ). Kokonaispuhdistusteho oli vain  $56\%$  ( $72\%$ ). Näin huomattava aleneminen johtui pääasiallisesti edellämainituista laitoksella suoritetuista korjaustöistä. BHK5:n mukaan oli mekaanisen puhdistuksen teho  $28\%$  ja biologisen puolen eri osastojen  $76\%$ ,  $70\%$ ,  $69\%$  ja  $64\%$ . Mekaanisesti puhdistetun veden BHK 5 oli keskimäärin  $184\text{ mg/l}$  ja biologisesti puhdistetun veden eri osastojen keskimäärin  $43\%$ ,  $54\%$ ,  $53\%$  ja  $63\text{ mg/l}$ .

Laitoksen kaasuntuotanto oli  $251\,842\text{ m}^3$  (v. 1950  $272\,349\text{ m}^3$ ), mikä myytiin kaasulaitokselle, jonne sitä saapui  $265\,400\text{ m}^3$ . Ero johtuu paino-eroista. Lannoitusaineeksi myytiin lietettä  $1\,906\text{ m}^3$ . Sähköä kulutettiin  $581\,585\text{ kwh}$ . Laitoksen lämmitykseen käytettiin puita  $358\text{ m}^3$  ja koksia  $177.77\text{ tonnia}$ . Vesijohtovettä käytettiin  $12\,658\text{ m}^3$ . Huomioionottamatta laitoksen kuolelusta ja korkoja maksoi veden puhdistaminen  $422\text{ penniä/m}^3$ . Kun laitoksesta saadut tulot  $3\,050\,509\text{ mk}$  otetaan huomioon, olivat lopulliset puhdistuskustannukset  $309\text{ penniä/m}^3$ .

Talousarvioon sisältyvillä tai edellisiltä vuosilta siirtyneillä määrärahoilla rakennettiin kertomusvuonna useita uusia viemäreitä.

Kaikkiaan oli viemäreiden uudistöitä ja uusimisia varten käytettävissä aikaisempien vuosien talousarvioissa myönnettyjen määrärahojen kanssa 466 315 897 mk, kaupunginhallituksen käyttövaroistaan myöntäminä 1 680 000 mk. Näistä käytettiin ensinmainittua 152 793 817 mk ja kaupunginhallituksen käyttövaroja 1 618 603 mk eli yhteensä 154 412 420 mk.

*Urheilulaitteet.* Korjauksia ja kunnossapitoa varten oli vuoden 1951 talousarviossa myönnetty vanhalla kaupunkialueella 35 865 000 mk ja liitosalueella 11 750 000 mk. Menot jakautuivat seuraavasti:

vanhalla kaupunkialueella: urheilukenttien kunnossapito 9 399 229 mk, Töölön ja Raviradan pallokentät 3 135 945 mk, pyöräilystadion 360 566 mk, Hesperian pesäpallokenttä 141 488 mk, Kaisaniemen verkkopallokenttä 200 959 mk, uimastadion 1 297 374 mk, Herttoniemen hyppyrimäki 278 728 mk, pienet hyppyrin- ja pujottelumäet 434 942 mk, kelkkamäet 2 040 069 mk, luistintradat 7 101 526 mk, Laakson ja Ruskeasuon ratsastuskentät ja tiet 524 997 mk, Tallin laukkarata 188 455 mk, uinti- ja kahluulammikoita 220 842 mk, veden kuitus kentillä ja kahlaamoilla 158 918 mk, urheilukenttien keskusvaraston vuokra 225 000 mk ja Olympiakomitean töitä 7 000 000 mk, yhteensä 32 709 038 mk;

liitosalueella: urheilukenttien kunnossapito 6 115 707 mk, kelkkamäet 713 986 mk, hyppyrin- ja pujottelumäet 105 567 mk ja luistintradat 4 483 490 mk, yhteensä 11 418 750 mk.

V:n 1951 ja aikaisempien vuosien talousarvioihin sisältyvillä määrärahoilla suoritettiin mm. seuraavia urheilulaitteiden uudistöitä:

Urheilulaitteiden uudistöihin oli kertomusvuoden ja aikaisempien vuosien talousarvioista siirtyneitä määrärahoja käytettävissä kaikkiaan 154 540 058 mk, kaupunginhallituksen käyttövaroistaan myöntämiä varoja 340 000 mk ja ylitysoikeutta 260 000 mk eli yhteensä 155 140 058 mk. Näistä käytettiin ensinmainittua 82 100 491 mk, kaupunginhallituksen käyttövaroja 340 000 mk ja ylitysoikeus kokonaan. Yhteensä siis käytettiin urheilulaitteiden uudistöihin 82 700 491 mk.

*Erinäiset muut työt.* Edellämainittujen töiden lisäksi suoritettiin kaupunginhallituksen käyttövaroilla seuraavat työt: suojakatos Malmin Hämeentien ja Sairaalatien risteykseen 29 763 mk, kaivon rakentaminen Lammassaareen 143 840 mk, Herttoniemen siirtolapuutarhan pysäköimispaikkaa laajennettiin 1 356 417 mk.

Lisäksi suoritti osasto tilaustöitä kaupungin muille osastoille, puhelin-yhdistykselle ja yksityisille yhteensä 201 994 043 mk:n arvosta.

*Tarveainesten valmistus.* Betonivalimolla käytettiin v. 1951 noin 681 700 m<sup>3</sup> sementtiä ja valmistettiin siellä erilaisia betonituotteita mm. seuraavat määrät: 14 312 kpl muhviputkia (d=4"-21"), 1 873 kpl uurreputkia (d=60 cm), 312 kpl sadevesikaivonosia, 283 kpl kaivonrenkaita, 160 kpl kaidepylväitä (l=170 cm), 30 kpl kaidepylväitä (l=250 cm), 2 012 kpl juoksuratojen reuna-laattoja, 112 kpl käytävälaattoja.

Betonivalimon kustannukset olivat 21 993 520 mk.

Pasilan kivivarastoon ostettiin yksityisiltä reuna- ja katukiviä 10 389 807 mk:n arvosta.

Tilkan ja Pasilan kivimurskaamoilla valmistettiin sepeliä yhteensä 11 894 m<sup>3</sup>. Valmistuskustannukset olivat 22 920 455 mk. Edellämainittujen tarveainesten valmistus- ja hankintakustannukset olivat yhteensä 61 049 654 mk.

Kaikkien edellä mainittujen töiden kustannukset olivat talousarvioon sisältyviä palkkoja ja työntekijöiden sekä työmäärärahoilla palkattujen viranhaltijain erinäisiä etuja lukuunottamatta yhteensä 862 401 214 mk.

#### P u h t a a n a p i t o - o s a s t o

Puhtaanapito-osaston tehtävänä oli huolehtia kaupungille kuuluvien katu- ja teiden, yleisten paikkojen ja satama-alueiden puhtaanapidosta, yleisistä mukavuuslaitoksista, jätteen kaatopaikoista sekä talvikaudeksi järjestetyistä lumen kaatopaikoista. Lisäksi ottaa osasto yksityisten talonomis-

tajien kanssa solmittujen sopimusten perusteella huolehtiakseen heille kuuluvista katupuhtaanapitovelvollisuuksista sekä jätteen kuljetuksesta talojen pihoilta.

Osaston toiminta jakaantui seuraaviin osastoihin: toimisto, katupuhtaanapito-osasto ja kiinteistöpuhtaanapito-osasto, johon kuuluvat yleiset mukavuuslaitokset ja jätteen kaatopaikat sekä auto- ja työkalukorjaamo.

**Toimisto.** Vuosi vuodelta yhä kasvava liikenne sekä puhtaanapidettävien alueiden lisääntyminen on jatkuvasti lisännyt osaston töitä. Kun töiden valvonta kävi osaston entiselle työvoimalle ylivoimaiseksi, päätti kaupunginvaltuusto kokouksessaan maaliskuun 21 p:nä perustaa osastolle ylimääräisen insinöörin viran. Virka täytettiin yleisten töiden lautakunnan kokouksessa kesäkuun 4 p:nä, jolloin siihen valittiin insinööri I. Kajander, joka astui virkaan elokuun 1 p:nä. Kun myös toimistotyöt viime vuosina yhä ovat lisääntyneet, päätettiin täyttää vuodesta 1948 avoinna ollut osastokamreerin virka. Lautakunnan kokouksessa kesäkuun 4 p:nä valittiin virkaa osastokamreeri L. Karvonen, joka astui toimeen syyskuun 1 p:nä. Lautakunnan kokouksessa kesäkuun 18 p:nä täytettiin myös avoinna ollut toimistoapulaisen virka, johon valittiin rouva G. Rasmussen. Tämän jälkeen oli toimistossa seuraava henkilö-kunta: osastopäällikkö, apulaispäällikkö, kaksi insinööriä, osastokamreeri, työnjohtajien esimies, toimentaja, kolme toimistoapulaista, joista yksi toimikirjanpitäjänä, yksi laskuttajana ja kolmas työläiskortiston hoitajana. Henkilökunnasta oli sairauslomalla yhteensä 11 päivää.

Osastolle saapui kertomusvuonna 336 kirjelmää, joista kaupunginhallitukselta 42, kaupungininsinööriltä ja rakennustoimiston muilta osastoilta 173, kaupungin muilta virastoilta 96, valtion virastoilta 2, muilta kunnilta 2 sekä yksityisiltä toiminimiltä ja henkilöiltä 21.

Osastolta lähetettiin 385 kirjelmää, kaupungininsinöörille ja rakennustoimiston muille osastoille 169, kaupungin muille virastoille 86, valtion virastoille 10, muille kunnille 3 ja yksityisille 117.

Osastolla hyväksyttiin 2 030 laskua ja annettiin 2 614 sairausavustusta, kesälomaa tai työväenmaksua koskevaa maksumääräystä.

Suoritetuista puhtaanapitotöistä annettiin 12 885, myydyistä jätteistä 151 ja sekalaisista töistä 522 laskua.

**Katupuhtaanapito-osasto.** Kaupunki oli jaettu 11 puhtaanapitopiiriin, jotka käsittivät: I piiri kaupunginosat 13, 14, 15 ja 16 sekä Pasilan ja Munkkiniemen, II piiri kaupunginosat 4 ja 20 paitsi Jätkäsaarta, III piiri kaupunginosat 5, 6 ja puolet 7:stä, IV piiri kaupunginosat 3, puolet 7:stä ja 9, V piiri kaupunginosat 1, 2 ja 8, VI piiri kaupunginosat 10, 11 ja 12, VII piiri kaupunginosat 21, 22, 23 ja 26 sekä Oulunkylän, Maunulan, Pirkkolan ja Pakilan, VIII piiri Jätkäsaaren, IX piiri kaupunginosat Kulosaaren ja Herttoniemen, X piiri Haagan, XII piiri Lauttasaaren.

Koska suurempien piirien I:n ja VII:n valvonta oli käynyt työnjohtajille ylivoimaiseksi, tehtiin esitys näiden jakamisesta ja kahden uuden sääntö-palkkaisen piirityönjohtajan viran perustamisesta. Kaupunginvaltuusto päätti marraskuun 14 p:nä perustaa esitetyt virat, mutta piirijako ja virkojen täyttämisen siirtyi seuraavaan vuoteen.

Puhtaanapitotöiden valvonnasta huolehti 7 sääntö-palkkaista ja 9 tilapäistä työnjohtajaa. Työssälleiden työntekijöiden keskimääräinen luku viikkoa kohden oli seuraava:

|                                                      | Kesällä | Talvella |
|------------------------------------------------------|---------|----------|
| Puhtaanapitotyöläisiä, miehiä .....                  | 163     | 558      |
| "-                    , naisia .....                 | 10      | 83       |
| Autonkuljettajia, kaupungin autoa kuljettavia .....  | 13      | 23       |
| "-                    , omaa autoa kuljettavia ..... | 5       | 35       |
| Ajureita, kaupungin hevosta ajavia .....             | 1       | 1        |
| "-                    , omaa hevosta ajavia .....    | -       | 31       |
|                                                      | 192     | 731      |

Lukumäärä oli suurin helmikuun 25 p:n ja maaliskuun 3 p:n välisenä aikana, jolloin se nousi 976:een ja pienin heinäkuun 15:nä 21 p:ään, jolloin se oli 175.

Katupuhtaanapito-osaston työnjohtajista 4 oli sairauslomalla yhteensä 91 päivää. Yksi työnjohtajista, H. Johansson, joka oli ollut osaston palveluksessa v:sta 1921 alkaen, kuoli kertomusvuonna ja työnjohtaja K.J. Helle, joka oli palvellut v:sta 1921, siirtyi eläkkeelle.

Työntekijäin keskuudessa oli sairaustapausten lukumäärä 229. Menetettyjen työpäivien luku oli 4 743. Eläkkeelle siirtyi 8 työntekijää.

Kaupungin vanhalla alueella oli osastolla 355 sopimusta yksityisten katuosuuksien puhtaanapidosta. Näiden yhteinen pinta-ala oli 411 345 m<sup>2</sup>. Lisäksi oli osastolla sopimukset 110 kaupungin omistaman talon kanssa, joiden katuosuuksien pinta-ala oli 199 150 m<sup>2</sup>. Kaivopuistossa ja VI kaupunginosan huvila-alueella huolehti osasto rakennusjärjestyksen mukaan katujen puhtaanapidosta ilman sopimuksia. Kustannukset jaettiin tontinomistajien kesken tonttien pinta-alan mukaisessa suhteessa. Tämä puhtaanapito käsitti 41 275 m<sup>2</sup>. Vielä huolehti osasto Munkkiniemessä 160 ja Herttoniemessä 98, Pirkkolassa 202, Maunulassa 10 ja Pakilassa 98 katuosuuksien avaruudesta ja hiekoittamisesta. Näiden osuuksien pinta-ala oli 110 817 m<sup>2</sup>. Osaston hoidossa ollut kokonaispinta-ala oli pyöreän luvun 3.2 milj. m<sup>2</sup>.

Rikkoja kerättiin kaduilta ja kuljetettiin kaatopaikoille 21 811 m<sup>3</sup>. Katujen kasteluun ja huuhteluun käytettiin 17 443 m<sup>3</sup> vettä. Lunta kuljetettiin osaston toimesta kaatopaikoille 160 702 m<sup>3</sup> autoilla ja 88 662 m<sup>3</sup> hevosilla eli yhteensä 249 364 m<sup>3</sup>. Lumenkaatopaikkoja oli eri puolille kaupunkia järjestetty yhteensä 21. Jalkakäytävien, kadunristeyksien sekä mäkisten katujen ja teiden hiekoittamiseen käytettiin 16 621 m<sup>3</sup> hiekkaa.

Kertomusvuoden talvikausi oli erittäin vaikea ja osasto kärsi suuresti avaruskaluston puutteesta. Vanhat tiehöylät osoittautuivat liian pieniksi ja heikoiksi. Lautakunnan esityksestä myönsi kaupunginvaltuusto 62 875 mk:n suuruisen lisämäärärahan kalustonhankintaan uusien, tehokkaiden työkonoiden hankkimista varten, mutta tilatut koneet saapuivat vasta syksyllä, joten niistä ei varsinaisena talvikautena ollut apua. Raskas, 12 tonnin tiehöylä, joka oli tilattu jo edellisessä vuonna, toimitettiin osastolle vasta toukokuussa.

**Kiinteistöpuhtaanapito-osasto.** Kiinteistöpuhtaanapito-osaston toiminta oli jaettu kolmeen piiriin. Itäinen piiri käsitti kaupunginosat Pitkäsillan pohjoispuolella. Piirin asema sijaitsi Kyläsaaren kohdalla ja aseman yhteydessä oli sulatusvaja, missä talvisin jäätyneet makkiastiat sulatetaan. Läntinen piiri käsitti kaupunginosat P. Rautatiekadun pohjoispuolella ja rautatiealueen länsipuolella sekä Kruununhaan ja Katajanokan. Piiriasema oli kaatopaikan yhteydessä Pasilassa. Eteläinen piiri käsitti kaupungin eteläiset kaupunginosat. Piiriasema oli Kampin alueella II katupuhtaanapitopiirin aseman yhteydessä. Kaupungin yleinen kaatopaikka sijaitsi Pasilan pohjoispuolella olevalla suoalueella. Pasilan kaatopaikan lisäksi oli osastolla kaatopaikkoja Malmilla ja Herttoniemessä.

Töiden valvomisesta kiinteistöpuhtaanapito-osastolla huolehti 3 sääntöpalkkaista piirityönjohtajaa ja 3 ylimääräistä kirjuriä.

Työssä olleiden työntekijäin lukumäärä viikkoa kohden oli seuraava: autonkuljettajia, kaupungin autoa ajavia 49, autonkuljettajia, omalla autolla ajavia 27, autonapumiehiä 88, vaunu- ja kasamiehiä 12 ja mukavuuslaitosten siivoojia 7, yhteensä 183 työntekijää.

Kiinteistöosaston työnjohtajista 2 oli kertomusvuonna sairauslomalla yhteensä 108 päivää. Työntekijäin keskuudessa oli sairaustapausten lukumäärä 87. Menetettyjen työpäivien luku oli 2 729. Eläkkeelle siirtyi 5 työntekijää ja yksi kirjuri.

Puhtaanapidettävien kiinteistöjen ja yleisten mukavuuslaitosten lukumäärä oli seuraava:

yksityisiä kiinteistöjä vuosisopimuksin 2 012, yksityisiä kiinteistöjä, ylimääräisiä 680, yksityisiä kiinteistöjä, uudisrakennuksia 74, kaupungin kiinteistöjä vuosisopimuksin 115, kaupungin kiinteistöjä, ylimääräisiä 75, yleisiä käymälöitä 27 ja yleisiä vedenheittopaikkoja 55.

Hajotuskaivojen tyhjennys suoritettiin 1 126 talossa. Sitäpaitsi tyhjennettiin 487 sadevesikaivoa.

Kertomusvuonna kuljetettu jätemäärä ilmenee seuraavasta taulukosta:

| L a a t u                             | Kaato-<br>paikoille<br>täytteeksi,<br>m <sup>3</sup> | Tilanomis-<br>tajille<br>kaupungin<br>läheisyy-<br>dessä, m <sup>3</sup> | Kuormattu<br>ostajien<br>ajoneuvoi-<br>hin, m <sup>3</sup> | Kuormattu<br>rautatie-<br>vainuihin,<br>m <sup>3</sup> | Yhteensä,<br>m <sup>3</sup> |
|---------------------------------------|------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|-----------------------------|
| Rikkoja, talous-<br>ja paperijätteitä | 226 783                                              | 6 132                                                                    | -                                                          | -                                                      | 232 915                     |
| Makkilantaa                           | -                                                    | 2 720                                                                    | 513                                                        | -                                                      | 3 233                       |
| Hajotuskaivo-<br>jätteitä             | -                                                    | 2 163                                                                    | 79                                                         | -                                                      | 2 242                       |
| Tuhkaa                                | 11 977                                               | -                                                                        | -                                                          | -                                                      | 11 977                      |
| Yhteensä m <sup>3</sup>               | 238 760                                              | 11 015                                                                   | 592                                                        | -                                                      | 250 367                     |

Osaston toimesta kuljetettiin Herttoniemeen ja kuopattiin siellä seuraava määrä eläinten raatoja: koiria 167, kissoja 279, hevosia 1, kanoja 5, kilpi-konnia 1, yhteensä 453 eläinraatoa.

Korjaamo käsitti yleisen työkalukorjaamon, auto- ja rengaskorjaamot, pajan ja maalaamon. Korjaamon töistä huolehti sääntöpalkkainen esimies apunaan ti-lapäinen kirjuri. Työntekijöitä oli korjaamossa yhteensä 36, joista 27 ammat-timestä, 7 aputyöläistä ja 2 naista. Korjaamon työntekijäin keskuudessa oli sairaustapausten lukumäärä 23. Menetettyjen työpäivien luku oli 380. Eläkkeel-le siirtyi yksi työntekijä. Korjaamon esimiehen valvontaan kuului myös osas-ton autotallit Mannerheimintien varrella sekä talosta Hämeentie 92 vuokrattu autotalli. Osaston moottoriajoneuvokanta käsitti vuoden lopussa seuraavat yk-silöt: kuorma-autoja 60, kasteluautoja 8, lakaisukoneita 5, tiehöyliä 17, au-raustraktoreita 18, kaivontyhjennysautoja 2 ja moottoripyöriä 1.

#### T a l o r a k e n n u s o s a s t o

Osaston sääntöpalkkaiseen henkilökuntaan kuului kertomusvuoden lopulla: kaupunginarkkitehti, I apulaiskaupunginarkkitehti, II apulaiskaupunginarkki-tehti, yliarkkitehti, työpäällikkö, 5 45.palkkaluokan arkkitehtiä, 3 43.palk-kaluokan arkkitehtiä, 42.palkkaluokan arkkitehti, 41.palkkaluokan arkkitehti, 45.palkkaluokan rakennusinsinööri, 43.palkkaluokan rakennusinsinööri, 45.palk-kaluokan koneinsinööri, 43.palkkaluokan koneinsinööri, 2 piirtäjää, osasto-kamreeri, 5 toimisto kamreeri ja 5 toimistoapulaista.

Eritä avoinna olevista viroista ovat vuoden aikana hoitaneet viransijaiset. Tämän lisäksi on toimiston palveluksessa ollut tilapäisesti arkkitehtejä, in-sinöörejä, opiskelijoita ja toimistoapulaista, jotka on palkattu tilapäisen työvoiman määrärahasta tai työmäärärahoista. Osaston henkilökuntaan on vielä kuulunut 15 sääntöpalkkaista rakennusmestaria sekä vaihteleva määrä ylimää-räisiä rakennusmestareita, joiden palkkaus on suoritettu työmäärärahoista.

Vuoden lopulla uusi I apulaiskaupunginarkkitehti J. Bjurström sanoi itsen-sä irti virastaan siirtyäkseen yksityiseen toimintaan. Tämä tärkeä virka oli näin ollen julistettava uudestaan haettavaksi. Päteviä ulkopuolisia arkkiteh-tejä on talorakennusosaston edelleen ollut palkkaussyistä vaikea saada palve-lukseensa. Eräiden kiireellisten rakennusten suunnittelu on näin ollen ollut annettava ulkopuolisille arkkitehti-toimistoille.

Vuoden alussa järjestettiin kaupunginhallituksen luvalla suunnittelukil-pailu Maunulaan ja Munkkiniemeen rakennettavista vanhusten asuntotaloista, joita varten kaupunginvaltuusto kaupungin 400-vuotismuiston kunniaksi oli juhlaistunnossaan kesäkuun 12 p:nä 1950 myöntänyt 200 milj. mk:n määrärahan. Maunula-sarjan voittivat arkkitehdit Aino Kallio-Ericsson ja Veikko Malmio.

yhteisesti, kun taas Munkkiniemi-sarjan voitti arkkitehtiylioppilas Pekka Pitkänen. Lopulliset piirustukset tilattiin sittemmin em. arkkitehdeiltä.

Vuoden aikana on rakennusainetilanne entisestään helpottunut. Rakennustöimistolla on ollut riittävästi tililiä käytettävissään ja se sai suurten ponnistusten jälkeen betoniraudan hankinnat järjestykseen. Eräiden rakennusaineiden, kuten pellin, sementin, heloitusten, lasin ja linoleuminkin kohdalla on esiintynyt kireyttä, joka on vaatinut erikoista harkintaa niiden käytössä. Lasin puute viivytti osaltaan huomattavasti eräiden rakennusten valmistumista.

Helmiukuun alussa puhjennut ja lokakuuhun asti jatkunut putkityömiesten lakko vaikeutti ja häiritsi erittäin tuntuvasti käynnissä olevien rakennustöiden säännöllistä suoritusta ja rakennusten suunnitelmien mukaista valmistumista.

Vuoden aikana suoritetuista uudisrakennuksista ja suuremmista muutos- ja lisärakennuksista mainittakoon seuraavat: syväjäädyyttämö (työ jatkui v:een 1952), Tervalammen alkoholistihoito (työ jatkui v:een 1952), Munkkiniemen ruotsinkielinen kansakoulu (työ jatkui v:een 1952), Herttoniemen kansakoulu (urakalla, työ jatkui v:een 1952), Pukinmäen kansakoulu (urakalla, työ jatkui v:een 1952), Annankadun kansakoulu (vähäisempiä töitä siirtyi v:een 1952), Maunulan kansakoulu (otettu käytäntöön), kulkutautisairaalan desinfektio-laitos (vähäisempiä töitä siirtyi v:een 1952), Marian sairaalan oppilaskoti, Hietaniemenkatu n:o 7 (otettu käytäntöön), Töölön kansakoulun lisärakennus (työ jatkui v:een 1952), Marian sairaalan uusi poliklinikka- ja keskusrakennus (työ jatkui v:een 1952), Lastensairaalan uudisrakennus (työ jatkui v:een 1952) ym.

Muiden laitosten laskuun suoritetuista uudis- ja lisärakennuksista mainittakoon seuraavat: Salmisaaren voimalaitos (työ jatkui v:een 1952), vuotaja- ja öljyvarastorakennus Katajanokalla (vähäisempiä töitä siirtyi v:een 1952), Katajanokan tavara-asemarakennus (työ jatkui v:een 1952), sähkölaitoksen pää-aseman lisärakennus (työ jatkui v:een 1952), uimastadion (työ jatkui v:een 1952) ym.

Vuoden lopulla osallistuivat talorakennusosaston edustajat v:n 1952 Olympian kisojen vaatiman rakennusohjelman laatimiseen, mihinkä kuului mm. 8 uuden yleisen mukavuuslaitoksen rakentaminen eri puolille kaupunkia.

Paitsi yllä mainittuja uudisrakennus- ja suurempia muutostöitä, on talorakennusosasto kertomusvuoden aikana suorittanut huomattavan määrän korjaus- ja kunnostamistöitä kaupungin eri laitoksissa.

Työvoima vaihteli, olleen 588 työntekijää tammikuun ensimmäisellä viikolla ja 732 joulukuun viimeisellä viikolla ja oli suurin, 754 työntekijää, 16.12.-22.12. välisellä viikolla. Työvoiman viikkokeskimäärä koko vuoden aikana oli 644 työntekijää (628 v. 1950).

Kaupungille kuuluvien rakennusten ja huoneistojen korjausta ja kunnossapitoa varten oli talousarvioon merkitty yhteensä 162 202 715 mk:n suuruinen määräraha. Talousarviossa otsakkeella korjaus- ja kunnossapito olevien töiden kustannukset nousivat 203 163 437 mk:aan, joten määräraha tuli ylitetyksi 40 960 722 mk:lla.

Uudis- ja muutosrakennustöitä varten oli talousarviossa ja lisätalousarviossa yhteensä 887 901 181 mk:n suuruinen määräraha. Suoritettujen töiden kustannukset nousivat 409 358 366 mk:aan, 522 795 136 mk:n suuruisesta säästöstä 521 115 819 mk siirrettiin v:lle 1952 ja jäännös eli 1 679 317 mk palautettiin kaupunginkassaan.

Tämän lisäksi siirrettiin v:lta 1950 määrärahoja yhteensä 583 360 902 mk. Tähän summaan on lisätty 8 985 000 mk tililtä 22 Pl.IX.1 ja 838 500 mk tililtä 22 Pl.VIII.2, joten määrärahasumma nousi 593 184 402 mk:aan. Suoritettujen töiden kustannukset nousivat 303 959 656 mk:aan. Määrärahasäästöstä, 303 629 404 mk siirrettiin v:lle 1952 283 045 442 mk suorittamatta jääneitä töitä varten ja jäännös eli 20 583 962 mk palautettiin kaupunginkassaan.

Vuoden aikana suoritettiin tämän lisäksi töitä, joita varten määräraha myönnettiin kaupunginvaltuuston tai kaupunginhallituksen käyttövaroista. Kaupungin muille virastoille ja laitoksille suoritettiin töitä, joista laskutettiin yhteensä 358 387 180 mk.

Kokonaiskustannukset talorakennusosaston töistä v. 1951 nousivat 1 274 868 639 mk:aan (738 216 985 mk v. 1950).

Suorittamatta jääneitä töitä varten 804 161 261 mk siirrettiin v:lle 1952.

Osasto on käsitellyt 1 088 diarioon vietyä asiaa ja antanut niistä lausuntoja yleisten töiden lautakunnalle ja muille kunnan laitoksille. Tämän yhteydessä on laadittu useita piirustusehdotuksia ja luonnoksia kansakouluja, sairaalapaivijonkeja, lastentarhoja, kirjastoja sekä muiden kaupungin laitosten rakennuksia varten; sen ohella käynnissä olevia töitä varten tarvittavia työ- ja osapiirustuksia.

Kesälomaa myönnettiin 1 034 työntekijälle (1 043 v. 1950), yhteensä 14 677 päivää. Kustannukset mainituista lomista nousivat 21 356 788 mk:aan (v. 1950 15 495 963 mk). Sairaslomien kustannukset nousivat 10 266 056 mk:aan (v. 1950 9 067 094 mk). Hautausapuina maksettiin 65 600 mk (v. 1950 148 875 mk). Kustannukset vapaapäiväpalkoista nousivat 1 808 364 mk:aan (v. 1950 1 269 046 mk).

Kustannukset sääntöpalkkaisten viranhaltijain ja tilapäisen työvoiman palkkauksesta nousivat seuraaviin määriin: sääntöpalkkaiset virat 29 836 343 mk ja tilapäinen työvoima 3 427 142 mk, yhteensä 33 263 485 mk (v. 1950 21 708 883 mk).

Rakennustoimiston talorakennusosaston koneinsinöörin ylivalvontaan kuuluvien laitosten lukumäärä on lisääntynyt kolmella. Uusien kattiloiden lukumäärä on 11, joista yksi on korkeapainehöyrykattila ja yhteinen tulipinta on 171 m<sup>2</sup>.

Alla olevasta taulukosta selviää kaikkien kattiloiden luku, laatu ja keskisuuruus.

| Höyrykattilat                      |                          |                                    |                          | Lämminvesikattilat                 |                          |
|------------------------------------|--------------------------|------------------------------------|--------------------------|------------------------------------|--------------------------|
| Korkeapaine                        |                          | Matalapaine                        |                          | Luku                               | Tulipinta m <sup>2</sup> |
| Luku                               | Tulipinta m <sup>2</sup> | Luku                               | Tulipinta m <sup>2</sup> |                                    |                          |
| 21                                 | 1 373                    | 107                                | 2 083                    | 171                                | 2 594                    |
| Keskisuuruus = 65.4 m <sup>2</sup> |                          | Keskisuuruus = 19.5 m <sup>2</sup> |                          | Keskisuuruus = 15.2 m <sup>2</sup> |                          |

Yhteinen lukumäärä = 299 kattilaa  
" tulipinta = 6 050 "

Vuoden kuluessa suoritetuista tärkeimmistä töistä mainittakoon seuraavat: saniteettitöiden valvonta järempänä mainituissa rakennuksissa: Salmisaaren voimalaitos; kulkutautisairaala, desinfektiolaitos; Munkkiniemen ruotsinkielinen kansakoulu ja Alkoholistiparantola, Tervalampi; sekä mainittu valvonta ja lopputarkastus Annankadun kansakoulussa ja Maunulan kansakoulussa. Katajanokan tavara-aseman ja Herttoniemen kansakoulun työselitys saniteettitöitä varten, tarjousten tarkastus ja työn valvonta; Pukinmäen kansakoulun työselitys saniteettitöitä varten ja tarjousten tarkastus sekä Marian sairaalan poliklinikkarakennuksen työselitys saniteettitöitä varten.

Edellisten lisäksi suoritettiin useita suurehkoja muutos- ja laajennustöitä sekä alustavia suunnitelmia yhteistyössä osaston sekä eräitten ulkopuolisten arkkitehtien kanssa, joilta oli tilattu työpiirustuksia kaupungin rakennusohjelmaan kuuluvia rakennuksia varten.

Laitoksissa, joissa oli keskuslämmitys, oli vaikean kivihillitilanteen takia pakko ostaa ns. intialaista kivihillit, jonka tuhkapitoisuus ja haihtuvien aineitten pitoisuus ovat hyvin suuret ja näin ollen eivät sovellu laitoksiin, noissa tulipesän tilavuus on pieni. Kun kivihillen osuus koko polttoainekulutuksesta oli noin 30 %, oli tällä seikalla huomattava merkitys polttoainekulutukseen. Kokonaiskulutus oli koksiksi redusoituna 21 475 tonnia. Kun vastaava kulutus oli v. 1950 20 589 tonnia, oli se siis kertomusvuonna lähes 900 tonnia suurempi kuin edellisessä vuonna. Ominaislämmön tarve, joka v. 1950 oli 3 990, oli kuluneena vuonna 3 971 eli suunnilleen samansuuruinen.

## P u i s t o - o s a s t o

Puisto-osaston henkilökuntaan kuuluivat kaupunginpuutarhuri, apulaiskaupunginpuutarhuri, työnjohtajien esimies, kasvihuonepuutarhuri, taimistopuutarhuri, 7 piiripuutarhuria, 2 toimistoapulaista ja talonmies. Lisäksi oli osaston palveluksessa ylimääräinen piirtäjä tammikuun 15 p:n ja elokuun 31 p:n välisenä aikana ja 4 määrärahoista palkattua työnjohtajaa. Kertomusvuoden aikana oli avoinna apulaiskaupunginpuutarhurin virka ja vuoden lopussa ylimääräisen piirtäjän virka.

Puutarhaharjoittelijoita oli 18. Työntekijäin lukumäärä oli suurin toukokuun kolmannella viikolla, jolloin työntekijöitä oli 421 ja pienin maaliskuun alkupuolella, jolloin työssä oli 49 henkeä. Kaikkiaan oli kirjoissa vuoden aikana 535 henkeä. Keskimäärä viikottain oli 249 työntekijää. Lisäys edelliseen vuoteen verrattuna oli 6 henkeä. Vuoden aikana kuoli 3 työntekijää ja 5 siirtyi eläkkeelle.

Sairaustapauksia oli 237. Sairastuneita henkilöitä oli 158. Sairauslomapalkkoja maksettiin 2 452 622 mk 24 555 tunnilta. Hautausapua maksettiin 3 perheelle 85 300 mk. Tapaturmien kokonaismäärä oli 24, joten tapaturmaprosentti oli 4½ kirjoissa olleesta vahvuudesta ja 10,9 % kun työssä olleiden työntekijäin keskimääräinen luku oli 221. Vuosilomaa nautti kertomusvuonna 415 työntekijää, yhteensä 6 728 päivää. Lomarahaa maksettiin 6 670 347 mk.

Osastolle saapui kaikkiaan 306 kirjelmää, osastolta lähetettiin 150 kirjelmää, joista 47 lausuntoa tai esitystä yleisten töiden lautakunnalle. Saapuneita laskuja oli 840 ja lähetettyjä laskuja 382. Maksumääräyksiä kirjoitettiin 484.

**Kasvihuoneet ja lavatarha.** Talvityöt kasvihuoneilla kohdistuivat etupäässä talvehtivien kasvien hoitoon. Kasvien lisääminen aloitettiin helmikuussa ja maaliskuussa ryhdyttiin kunnostamaan lavoja. Taimien kasvatusta varten oli käytössä 915 lavaikkunaa. Kasvihuoneissa kasvatettiin puistoissa olevia kukkaryhmiä varten noin 52 000 kpl kesäkukkien taimia. Talvipuutarha oli yleisölle avoinna määräaikana päivästä. Polttoainekulutus kasvihuoneissa oli kertomusvuonna 70 315 tonnia koksia ja 1 168,5 m<sup>3</sup> halkoja.

Puistoihin istutetuista kasveista oli suurin osa kasvatettu osaston taimistoissa.

Seuraava taulukko osoittaa kasvilajikkeiden määrän, sekä lisätyn puistoihin viedyn ja taimistoissa vuoden lopulla olevan kappaleluvun.

|                 | Kasvilajikkeiden määrä | Vuoden kuluessa lisätty | Istutettu puistoihin | Taimistossa vuoden lopussa oleva määrä |
|-----------------|------------------------|-------------------------|----------------------|----------------------------------------|
| Lehtipuita      | 81                     | 9 500                   | 260                  | 16 407                                 |
| Havupuita       | 26                     | 1 700                   | 61                   | 6 592                                  |
| Koristepensaita | 360                    | 43 000                  | 5 009                | 137 824                                |
| Köynnöskasveja  | 24                     | 2 000                   | 264                  | 6 566                                  |
| Perennoja       | 557                    | 22 800                  | 2 300                | 108 338                                |
| Kukkasiipuleita | 50                     | -                       | 2 050                | 13 565                                 |

Kasvien lisäystä varten on taimistossa pieni kasvihuone ja 106 lavaikkunaa.

**Puistot:** Talven aikana suoritettiin katupuiden latvusten harvennusta ja pensaiden leikkausta kuten aikaisempinakin vuosina. Leikkikenttiä varten tehtiin uusia lasten hiekkalaatikoita ja erilaisia leikkivälineitä. Istutusten kunnostamista ja hoitoa silmälläpitäen korjattiin lavaikkunoita ja työvälineitä sekä tehtiin roska- ja pistokaslaatikoita. Töölönlahden rannalle talvehtimaan jääneitä sorsia ruokittiin osaston toimesta. Puistojen kevätsiivous ja nurmikoiden kylvö aloitettiin huhtikuun lopulla. Samaa aikaan kuljetettiin puistopenkit, hiekkalaatikat ja paperikorit puistoihin. Kukkaryhmien istuttamiseen ryhdyttiin toukokuussa. Puiden ja pensaiden täydennysistutuksia suoritettiin sekä keväällä että syksyllä. Uusien puistojen rakentaminen aloitettiin keväällä ja työt jatkuivat vuoden loppuun. Työvoiman puute vaikeutti huomattavasti uusien puistojen rakentamistöiden edistymistä kesän aikana. Useita laajoja töitä voitiin aloittaa vasta varsinaisten hoitotöiden loppua syksyllä.



Kesäkukkia istutettiin 41 289 kpl, monivuotisia kukkia 3 398 kpl ja kukkasipuleita 12 100 kpl, koristepuita ja pensaita istutettiin 5 398 kpl. Veden kulutus kasvihuoneissa ja puistoissa oli 55 452 m<sup>3</sup>. Ruokamultaa ajettiin kaikkiaan 19 300 m<sup>3</sup> ja käytäväSORAA hankittiin 603 m<sup>3</sup>.

Istutuksiin kohdistuneita vahingontekoja todettiin 121 tapausta, joista näpistelyjä ja varkauksia 29, muita vahingontekoja 84. Autot aiheuttivat vahinkoa ajamalla poikki suoja-aitojen pylviäitä ja 8 kujannepuuta.

Istutusten korjausta ja kunnossapittoa varten oli talousarvioon merkitty 53 614 242 mk. Menot olivat kertomusvuonna yhteensä 67 346 276 mk, mikä määrä jakautui eri momenteille seuraavasti: puistot ja istutukset 36 238 341 mk, erinäisten kaupungin laitosten istutukset 2 353 202 mk, sopimuksen perusteella hoidettavat istutukset 2 717 569 mk, säilytysvarojen ja kaupunginpuutarhan rakennusten vuokrat 479 290 mk, kaupunginpuutarhan kasvihuoneiden ja asuinrakennusten polttoaineet 2 700 774 mk, kaupunginpuutarhan valaistus 22 530 mk, kaupunginpuutarhan huoneistojen lämmitys ja siivoaminen 150 570 mk, talvipuutarhan hoito 581 772 mk, taimistojen hoito 2 322 891 mk, puistovahien palkkaus 4 446 271 mk, istutusten ja kasvihuoneiden vedenkulutus 1 230 000 mk, puisto- ja puutarhakalusto 6 390 843 mk, mullan valmistus ja lannan hankinta 1 893 111 mk, vanhojen nurmien ja käytävien uudistus 3 739 149 mk, satunnaiset istuttamis- ja puhdistustyöt kaupunginhallituksen määräysten mukaan 386 928 mk, liitosalueiden istutusten kunnossapito 1 164 684 mk, tuholaiistorjunta 528 351 mk, uudistyt: Tuloa tuottamattomien pääomamenojen pääluokassa oli istutuksia varten varattu kaikkiaan 38 233 000 mk.

Lisämäärärahoja ja ylitysoikeuksia myönnettiin kunnossapitotileillä yhteensä 15 986 000 mk sekä tuloa tuottamattomille pääomatileille 1 725 000 mk. Säästöä jäi kunnossapitotileille 1 188 903 mk. Tuloa tuottamattomilta pääomatileiltä siirtyi seuraaville vuosille tai säästyi yhteensä 19 508 571 mk.

Kaupunginpuutarhan myynti tuotti 1 347 019 mk. Tästä summasta tulee ruukukasvien ja leikkokukkien osalle 655 350 mk, taimistotuotteiden osalle 205 390 mk, vihannesten ja juurikasvien osalle 24 574 mk, pikkutaimien osalle 48 325 mk, kasvien vuokraus tuotti 224 665 mk, vahingonkorvauksia perittiin 10 300 mk, lantaa ja multaa myytiin 90 440 mk:lla ja muita sekalaisia tuloja oli 87 975 mk.

#### V a r a s t o - o s a s t o

Varasto-osaston päätoimiston henkilökuntaan kuuluivat varastopäällikkö, apulaisvarastopäällikkö, osastokamreeri, varastokirjanpitäjä, inventoija, 8 vakinaista ja 2 ylimääräistä toimistoapulaista.

Päävarastolla, Malminkatu 5, oli varastonhoitaja, apulaisvarastonhoitaja, varastoesimies, varastokirjanpitäjä, yksi vakinainen ja neljä ylimääräistä toimistoapulaista. Kullakin sivuvarastolla, Ruoholahdessa, Hakaniemessä, Töölössä, korjauspajan varastolla ja Toukolan varastolla, Maunulassa ja Herttoniemessä on esimiehenä toiminut varastoesimies. Näistä on viisi ollut vakinaista ja kaksi ylimääräistä. Työntekijöitä oli kaikilla varastoilla vuoden lopussa yhteensä 105.

Korjauspajalla on ollut korjauspajainsinööri, 2 piirtäjää, toimistoesimies, kirjanpitäjä, 2 vakinaista ja yksi ylimääräinen toimistoapulainen, 3 työnjohtajaa, 4 esimiestä, 2 konetarkastajaa, tuntikirjuri ja talonmies-lämmittäjä. Työntekijöitä oli korjauspajalla vuoden lopussa 144.

Korjauspajan tuotantokomiteaan v:ksi 1951 yleisten töiden lautakunta määräsi tammikuun 29 p:nä kaupungininsinööri A. Linnavuori-vainajan sijalle kaupungininsinööri W. Starckin sekä hänen varamieheksensä katurakennuspäällikkö Y.V. Virtasen. Liikennetarkastaja W. Laitisen varamieheksi määrättiin samassa kokouksessa johtaja F. Sundqvist.

Rakennustarvikkeista oli sementin, kattolevyjen ja lasin saanti kertomusvuoden aikana edelleen riittämätöntä. Eräistä konepaja-alan tarvikkeista on edelleen ollut puutetta. Rakennustoimiston toiminta on kertomusvuoden aikana laajentunut. Laajentunutta toimintaa on haitannut työkaluston ja koneiden puute. Käytettävissä olevin määrärahoihin ei kalustoa ja koneistoa ole riittävässä määrässä voitu uusia ja lisätä. Varasto-osaston toimintaa on vaikeutta-

nut käyttökelpoisten varastotilojen puute. Osa rakennustoimiston koneistoa on ollut sijoitettava ulkosalle. Uuden päävaraston rakentaminen ensi tilassa olisi välttämätöntä.

Tammikuun 1 p:nä oli varastossa rakennusaineita ja muita tarvikkeita 144 990 270 mk:n arvosta. Vuoden aikana niitä ostettiin 796 791 590 mk:n arvosta ja annettiin käytettäväksi 634 920 132 mk:n arvosta. V:een 1952 siirtyneen rakennusaineiden ja tarvikkeiden arvo oli 306 861 728 mk.

Varastosta annettujen tavaroiden määrät jakautuivat rakennustoimiston eri osastojen, kaupungin muiden laitosten, valtion sekä yksityisten kesken raha-arvon mukaan laskien seuraavasti: katurakennusosasto 85 128 101 mk, talorakennusosasto 249 557 138 mk, puhtaanapito-osasto 21 227 310 mk, puisto-osasto 2 796 288 mk, varasto-osasto 15 296 311 mk, tili- ja kansliaosasto 545 186 mk, korjauspaja 35 215 275 mk, satamalaitos 104 193 674 mk, asuntotuotantokomitea 387 042 mk, muut kaupungin laitokset 32 792 938 mk, valtio sekä yksityiset 719 004 mk, XV Olympia Helsinki 1952 Rakennustoimisto 87 061 865 mk, yhteensä 634 920 132 mk.

Korjauspajassa suoritettut työt jakautuivat rakennustoimiston eri osastojen ja muiden kaupungin laitosten kesken raha-arvon mukaan laskien seuraavasti: katurakennusosasto 9 762 161 mk, talorakennusosasto 23 930 585 mk, puhtaanapito-osasto 1 329 628 mk, puisto-osasto 2 317 639 mk, varasto-osasto 52 835 854 mk, tili- ja kansliaosasto 19 696 mk, korjauspaja 1 039 323 mk, satamalaitos 10 719 891 mk, muut kaupungin laitokset 10 115 950 mk, yhteensä 112 070 727 mk.

Rakennusaine-, kone-, kalusto- ja kulutustarvikehankintojen kokonaisarvo oli kertomusvuoden aikana 972 723 992 mk; vuokratuloja lainatuista työkaluista, työkoneista ja lipuista oli osastolla 1 729 441 mk.

Osastolle saapui 1958 kirjettä ja lähetettiin 841 kirjettä. Laskuja saapui 9 691 ja lähetettiin 2 365.

### Tilivirasto

Tiliviraston henkilökunnan muodostivat kamreeri, pääkirjanpitäjä, kirjanpitäjä, kassanhoitaja, 8 toimistoapulaista ja lähetti.

Tililodisteiden lukumäärä oli 33 775, laskutusten 17 032 ja lähetettyjen kirjelmien 2 706.

Tiliviraston laajuus selviää seuraavasta menojen ja tulojen yhdistelmästä: työmäärärahat edellisiltä vuosilta 443 114 081 mk, vuoden talousarvion työt 2 598 026 394 mk, lähetettilin menot 3 810 683 710 mk, lähetettilin tulot 1 024 076 568 mk, ennakkovarat 147 130 117 mk, kaupungin muiden laitosten tilit 792 369 545 mk, ylimääräiset työt 786 538 579 mk, tarveaineet ja vers-tas 1 052 509 491 mk, tuloveroennakko 248 490 568 mk, huoltokassa 53 504 727 mk, leski- ja orpokassa 686 419 mk, menojäämät 104 326 346 mk, tulojäämät 16 191 899 mk, rakennustoimiston tulot 423 181 370 mk.

Rakennustoimiston käsikassan rahanvaihto vuoden aikana nousi 223 881 374 mk:aan.

Tilivirastolle menoarviossa osoitetut määrärahat käytettiin seuraavasti:

|                        | Määräraha,<br>mk | Käytetty,<br>mk  | Ylitys,<br>mk | Säästynyt,<br>mk |
|------------------------|------------------|------------------|---------------|------------------|
| Sääntöpalkkaiset virat | 5 317 830        | 5 317 830        | -             | -                |
| Tilapäistä työvoimaa   | 240 000          | 195 191          | -             | 44 809           |
| Painatus ja sidonta    | 100 000          | 92 214           | -             | 7 786            |
| Tarverahat             | 60 000           | 70 492           | 10 492        | -                |
| Korvaus kannannasta    | 100 000          | 100 000          | -             | -                |
| <b>Yhteensä</b>        | <b>5 817 830</b> | <b>5 775 727</b> | <b>10 492</b> | <b>52 595</b>    |